

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Korupční trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů

Bakalářská práce

Corrupt criminal activities of the security forces members

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

plk. v. v. PhDr. Libor GREPL

AUTOR PRÁCE

Pavel STREJČEK

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 28. 2. 2024

Pavel STREJČEK

Poděkování

Rád bych poděkoval plk. v. v. PhDr. Liborovi Greplovi za odborné vedení a cenné připomínky, které mi v souvislosti s bakalářskou prací věnoval. Další poděkování patří osobám z řad GIBS, „protikorupční“ policie a státního zastupitelství za to, že se se mnou podělily o své praktické zkušenosti s problematikou.

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o korupčních trestných činech, kterých se v souvislosti s výkonem své pravomoci mohou dopouštět či dopouští především příslušníci, ale i občanští zaměstnanci bezpečnostních sborů, se zaměřením na bezpečnostní sbory spadající do věcné příslušnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů. Jsou zde popsána nejčastější trestněprávní jednání korupčního charakteru, zároveň i skutečnosti a specifika související s jejich odhalováním, prověřováním a vyšetřováním. Vzhledem k tomu, že korupci a úplatkářství nelze úplně vymýtit, a to ani u bezpečnostních sborů, jsou zde uvedeny alespoň některé návrhy na jejich minimalizaci, přičemž poznatky k návrhům vychází z řad osob, které se problematikou v praxi zabývají.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnostní sbor, Generální inspekce bezpečnostních sborů, korupce, trestný čin, úplatek

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with corruption offences that can be committed or are committed primarily by officers serving in security forces connection with the exercise of their authority but also the civilian staff, focusing on the forces falling under the jurisdiction of the Inspectorate General of Security Forces. The most common forms of corruption misconduct subject to criminal prosecution are described, as are the facts and particularities of their detection, investigation and prosecution. Since corruption and bribery cannot be completely eradicated, even within the security forces, at least some suggestions on how to minimise it are given. Additional comments to the proposed measures come from experts who deal with similar issues in practice.

KEYWORDS

security forces, Inspectorate General of Security Forces, corruption, crime, bribe

Obsah

ÚVOD	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	10
1.1 Korupce.....	10
1.2 Úplatek	12
1.3 Bezpečnostní sbory v ČR	12
1.3.1 Policie ČR.....	13
1.3.2 Hasičský záchranný sbor ČR.....	14
1.3.3 Celní správa České republiky.....	14
1.3.4 Vězeňská služba České republiky	15
1.3.5 Bezpečnostní informační služba	16
1.3.6 Úřad pro zahraniční styky a informace	16
1.3.7 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	17
1.4 Trestný čin	17
2 GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ	18
2.1 Vznik GIBS.....	18
2.2 Základní úkoly GIBS.....	21
2.2.1 Trestní řízení.....	21
2.2.2 Zkouška spolehlivosti	22
2.2.3 Sledování a vyhodnocování informací o protiprávní činnosti	25
2.2.4 Metodická doporučení.....	26
3 KORUPČNÍ TRESTNÉ ČINY	29
4 STATISTICKÉ ÚDAJE	31
5 TRESTNÍ ŘÍZENÍ NA ÚSEKU KORUPCE V RÁMCI VĚCNÉ PŘÍSLUŠNOSTI GIBS	
34	
5.1 Specifika jednotlivých bezpečnostních sborů.....	34
5.1.1 Policie ČR.....	34
5.1.2 Vězeňská služba ČR.....	34
5.1.3 Celní správa ČR.....	35
5.2 Typické úkony konané policejním orgánem GIBS v rámci trestního řízení na	
úseku korupce.....	35
5.2.1 Zkouška spolehlivosti	37
viz kapitola 2.2.2.....	37
5.2.2 Operativně pátrací prostředky.....	37
5.2.3 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu - § 88 a § 88a tr. řádu.....	42

5.2.4	Vydání a odnětí věci – § 78-79 tr. řádu.....	44
5.2.5	Domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, osobní prohlídka - § 82 – 85c tr. řádu.....	45
5.2.6	Znalecké posudky a odborná vyjádření	46
5.2.7	Finanční šetření. Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky - § 79a tr. řádu	47
6	ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ.....	48
	ZÁVĚR.....	55
	SEZNAM ZKRATEK	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
	PŘÍLOHY	67

ÚVOD

V posledních letech je korupce silné a ve veřejném i soukromém sektoru hojně skloňované téma. Veřejnost je na jakoukoliv formu korupce citlivá. Svědčí o tom, mimo jiné, například programy politických stran a hnutí, které se před volbami uchází o hlasy voličů. Prakticky v programu každé politické strany lze na předních místech nalézt sliby boje proti korupci a návrhy na její minimalizaci. Vyspělost státní kultury či demokratického zřízení je možno posuzovat i dle toho, jak právě státní instituce jsou odolné vůči koruptivním tlakům, jak jsou schopny je potlačovat a účinně se jim bránit. Lze mít za to, že v důsledku vyšší formy korupce ztrácí občané důvěru v institucionální systém, neboť tato ohrožuje i demokratické zřízení jako takové, zároveň při ní může být ohrožena jak vnitřní, tak vnější bezpečnost státu. Jednou ze složek státu, které ji mají zajišťovat, jsou bezpečnostní sbory, avšak bohužel i ony jsou korupcí ohroženy. O to závažnější pak bývají zjištění o kriminalitě v řadách těchto bezpečnostních sborů, které samy mají být pilířem ochrany, zajištění pořádku a bezpečnosti. Mám za to, že naprostá většina příslušníků koruptivním tlakům nikdy nepodlehla, o to víc však jsou zviditelněny případy jednotlivců, u kterých je to naopak. Navíc, kdo v tomto směru podlehně jednou, je náchylnější k opakování či pokračování. Jsou známy i případy, kdy tito příslušníci ve svém trestněprávním jednání pokračovat již nechtějí, ale přesto pokračují, neboť jsou protistranou vydírání. Málom které trestněprávní jednání příslušníků lze omluvit, ale korupční trestněprávní jednání je vždy považováno za velmi společensky škodlivé, vždy je úmyslné, pácháno s rozmyslem a dokládá určitou amorálnost jednotlivce - příslušníka, který by měl vymáhat právo, odhalovat protiprávní jednání a pro ostatní by měl být v této souvislosti vzorem. Do značné míry se tak jedná o jeho selhání, etické i morální. Každý z bezpečnostních sborů v ČR má nastavené určité mechanismy, které by měly eliminovat trestněprávní jednání svých příslušníků a zaměstnanců na úseku korupce. Ne vždy jsou však účinné.

V první kapitole práce jsou vymezeny základní pojmy související s tématem práce.

Druhá kapitola je věnována Generální inspekci bezpečnostních sborů, tedy bezpečnostnímu sboru, který jako policejní orgán v rámci své věcné působnosti odhaluje, prověřuje a vyšetřuje trestnou činnost příslušníků některých

bezpečnostních sborů, popř. i jejich občanských zaměstnanců, přičemž práce je zaměřena na korupční trestnou činnost právě těchto bezpečnostních sborů. Jsou zde popsána rizika na úseku korupce u jednotlivých bezpečnostních sborů, nejčastější korupční jednání příslušníků z pohledu trestního práva.

V další kapitole jsou uvedeny trestné činy, které lze považovat za korupční, neboť v současné době platný a účinný trestní zákoník nepracuje s definicí korupce, není proto možné provést taxativní výčet korupčních trestných činů. Jedná se tak především o úplatkářské trestné činy a další trestné činy, jejichž spácháním se může pachatel dopustit korupce.

Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny statistické údaje o páchané kriminalitě na úseku korupce, vycházeno je především ze statistik zpracovávaných Generální inspekcí bezpečnostních sborů, neboť korupce příslušníků bezpečnostních sborů je jedním ze sledovaných statistických ukazatelů. Otázkou však zůstává, do jaké míry je tento ukazatel relevantní, neboť korupční trestněprávní jednání je latentní trestná činnost, kdy ani jedna strana vztahu nemá zájem na jejím odhalení, tedy lze mít za to, že pouze její větší či menší zlomek vyjde najevo.

Pátá kapitola je věnována trestnímu řízení, které vede policejní orgán GIBS. Jsou zde uvedeny postupy a nejčastější instituty trestního řízení, které lze využít na úseku odhalování, prověřování a vyšetřování popisované problematiky, specifika úkonů v rámci trestních řízení proti těmto pachatelům, především z řad policie, kteří jsou sami znalí procesních a taktických postupů sloužících k odhalení a prokázání trestněprávního jednání.

Samotným cílem práce je popsat a vyhodnotit aktuální stav de lege lata, ale především navrhnout alespoň některá řešení na zlepšení stavu de lege ferenda, tyto návrhy budou opřeny o praktické zkušenosti jednak příslušníků policejního orgánu, který se korupcí příslušníků bezpečnostních sborů věcně zabývá, tedy vyšetřovatelů GIBS, dále o zkušenosti příslušníků odboru korupce, NCOZ SKPV, a také o zkušenosti státního zástupce, který vykonává dozor trestních věcí týkajících se speciálních subjektů. Z výše uvedenými osobami budou provedeny řízené rozhovory.

Téma bylo zvoleno z důvodu autorova několikaletého působení jak u „protikorupční“ policie, tak i u GIBS.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

S tématem práce souvisí několik základních pojmů, z nichž alespoň ty zásadní je vhodné uvést.

1.1 Korupce

Korupce existuje na světě již odnepaměti. Existuje ve všech státech a v jakémkoliv státním zřízení, v demokratické i totalitní společnosti, v socialismu i kapitalismu. Korupce je však vždy a všude velmi závažný společenský fenomén, který poškozují společnost jako celek. Míra korupce je odvislá od celé řady činitelů, jako je právní prostředí, kulturní a náboženská úroveň, úroveň kontrolních mechanismů, vztah obyvatel různých zemí ke korupci, míra jejich tolerance ke korupčnímu jednání a další aspekty.¹

Samotné slovo „korupce“ je latinského původu a vychází ze slovního základu „rumpere“, tj. zlomit, rozlomit, přetrhout. Latinský výraz „corruptus“ označuje následek takového zlomu a ten, kdo je podstoupil, je pak zkažený, zvrhlý nebo zvrácený. V očích běžného člověka korupci vždy doprovází zrada závazků vůči celku a jeho morálním zásadám. Laické chápání korupce je velmi široké a v podstatě zahrnuje jakékoliv neoprávněné chování, přijímání, dosahování a vyžadování materiálních i nemateriálních výhod. Korupce byla objevena spolu se vznikem státu jako vyšší organizace společnosti², přičemž dnes je považována za jakousi „nemoc společnosti“.

Ve vztahu k pojmu korupce neexistuje pouze jediná definice, a to především vzhledem k tomu, že chápání korupce je značně široké.

Existují sice mezinárodně uznávané definice korupce, které však v každé zemi vedou (zcela pochopitelně) k jejím různým výkladům, a to zejména z důvodu odlišností různých kultur a pohledu, ze kterého se snažíme takovou definici utvořit. Rovněž tak právní předpisy, které se snaží o definici korupce z trestněprávního hlediska, nejsou stejné ve všech zemích stejné. Jinými slovy, jestliže je určité

¹ SVATOŠ, Roman, KŘÍHA Josef a kol. *Korupce a další vybrané protispolečenské jevy v současné společnosti*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-87472-86-6, s. 8

² JALČ, Adrián. *Dynamika, stav a struktúra korupcie v Slovenskej republike, jej porovnanie s okolitými štátmi*. Trestné právo. 2005, roč. 10, č. 1, s. 19

jednání v jedné zemi vnímáno jako legální, může být v jiné zemi z důvodu jiného společenského zřízení států, právního názírání, závažností v daném státě nebo rozsahu působnosti vnímáno jako korumpující nebo zkorumpované. Co je někde označeno za korupci, jinde je zažitou praxí, která není ani protiprávní.³

Rada Evropy přijala dokument nazvaný „Občanskoprávní úmluva proti korupci“, tento byl v roce 2003 ratifikován Českou republikou, zde je hovořeno o korupci jako o „přímém či nepřímém vyžádání, nabídnutí, předání nebo přijetí úplatku či jakékoliv jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, které narušují řádné plnění jakékoliv povinnosti nebo jednání vyžadovaného od příjemce úplatku, nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně.“

Nevládní organizace Transparency International Česká republika používá i svou vlastní poměrně širokou definici korupce: „Korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.“⁴

Vzhledem k tomu, že práce je zaměřena na korupci příslušníků bezpečnostních sborů, z nichž co do počtu příslušníků je největší Policie ČR, jeví se jako vhodné použít definici, kterou na svých webových stránkách uvádí tento bezpečnostní sbor: „Korupci je možno charakterizovat jako zneužití postavení, které je spojeno s porušením principu nestrannosti při rozhodování. Je motivováno snahou po materiálním zisku nebo získání jiných výhod. Korupce je projevem chyby v rozhodovacím a řídicím procesu. Součástí korupčního vztahu je vždy ten, kdo rozhoduje, jeho moc odchylovat se od stanovených pravidel, výměna takto vychýleného rozhodnutí za výhodu a nesprávnost, protiprávnost nebo amorálnost takového vztahu výměny. V širším smyslu je účast v korupčním vztahu etickým a mravním selháním jednotlivců. Schopnost instituce korupci potlačovat a bránit se jí je indikátorem kvality vnitřní kultury celého institucionálního systému jako takového a z ní vyplývajících norem chování v příslušných institucích. Výskyt korupce může ohrozit životaschopnost demokratických institucí a tržních

³ DRAŠTÍK, Antonín, FREMR, Robert, DURDÍK, Tomáš, RŮŽIČKA, Miroslav, SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer. 2015. ISBN 978-80-7478-791-1.

⁴ TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. Online. 2023 Dostupné z <https://www.transparency.cz/co-je-to-korupce/>. [cit. 2023-11-04].

ekonomik a zároveň bezpečnost státu, a to jak z hlediska vnitřní, tak i vnější bezpečnosti“⁵ Lze konstatovat, že tato definice je v odborných publikacích nejrozšířenější.

1.2 Úplatek

S pojmem korupce úzce souvisí úplatek. Legální definici úplatku lze nalézt v ust. § 334 odst. 1 tr. zákoníku a zní: „Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“ Úplatek je společný pro všechny úplatkářské trestné činy uvedené v ust. § 331-333 tr. zákoníku. Dále, úplatek je základním znakem skutkové podstaty trestného činu, a to vždy, tedy nezáleží na tom, jestli se jedná o jeho přijetí, slíbení, poskytnutí, nabídnutí či žádání. Majetkovým obohacením jsou nejčastěji peníze, ale ne vždy. Může se jednat jak o věci, které mají majetkovou hodnotu, ale i např. o tzv. nepřímé majetkové obohacení (např. informace) nebo o dočasné majetkové zvýhodnění (např. zapůjčení vozidla). Jako příklad jiného zvýhodnění nemajetkové povahy je uváděno např. zvýhodnění při přidělování obecního bytu mimo pořadník. Výhodou tak může být, ve stručnosti, úplně cokoli, co slouží k uspokojení potřeby upláceného. Důležité však je, že výhoda musí kumulativně splňovat jak kritérium neoprávněnosti, tak i neexistenci nároku na ni. Nárokem je pak míněn obhajitelný požadavek na něco i nabídka něčeho. Neoprávněnost výhody spočívá dílem v její právní bezdůvodnosti a dílem je závislá na protiprávnosti její příčiny.⁶

1.3 Bezpečnostní sbory v ČR

Bezpečnostním sborem se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.⁷ Základním právním pramenem

⁵ POLICIE ČR. Online. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>. [cit. 2023-11-02].

⁶ ŠÁMAL P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁷ Viz § 1 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů* v posledním znění

pro činnost příslušníků bezpečnostních sborů v ČR je zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který řeší právní rámec příslušníků. Na tento zákon má pak vazbu Ústavní zákon o bezpečnosti ČR č. 110/1998 Sb., který se zaměřuje více na úkoly a činnosti při zajišťování bezpečnosti ČR. Výše uvedený ústavní zákon svěřuje zajišťování bezpečnosti naší republiky výslovně ozbrojeným silám, ozbrojeným bezpečnostním sborům, záchranným sborům a havarijním službám.⁸

Bezpečnostní systém České republiky je zajišťován jak na úrovni vnější, tak i vnitřní bezpečnosti. Mezi subjekty bezpečnostního systému, který zajišťuje vnější bezpečnost, je možné zařadit Armádu ČR, Vojenské zpravodajství a Úřad pro zahraniční styky a informace. Vnitřní bezpečnost zajišťuje Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Celní správa, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba, Hasičský záchranný sbor ČR, ale i Obecní a městská policie.

Laická veřejnost často zaměňuje pojem bezpečnostní sbor s pojmem ozbrojené síly. Ozbrojenými silami se však rozumí vojáci v činné službě, přičemž jejich služební poměr upravuje zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Ozbrojené síly se dále dělí na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.

1.3.1 Policie ČR

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní rovněž úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky. Policie České republiky je podřízena ministerstvu vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství policie.

⁸ MARTINEC, Jakub. *Bezpečnostní sbory v českém systému služebního poměru*. Právní rozhledy 5/2023, s. 158.

Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky.⁹ Policie ČR je jednotným bezpečnostním ozbrojeným sborem, její pravomoci jsou uvedeny a její činnost se řídí dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v posledním znění.

1.3.2 Hasičský záchranný sbor ČR

Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi. HZS ČR se podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky plněním a organizováním úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a dalších úkolů, v rozsahu a za podmínek stanovených právními předpisy. Jedná se zejména o zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).¹⁰ Na rozdíl od ostatních bezpečnostních sborů není ozbrojeným sborem.

1.3.3 Celní správa České republiky

Celní správa České republiky vybírá cla, daně, zajišťuje některé bezpečnostní úkoly a kontroluje dodržování různých povinností. Je zřízena zákonem č. 17/2012 o Celní správě České republiky. Mezi její kompetence patří, ve stručnosti, vyměňování a vybírání cla ze zboží, které je dováženo ze zemí, které nejsou v EU. Dále provádí správu spotřebních a ekologických daní, kontrolu intrastatu. Celní správa ČR se zabývá též odhalováním příslušných druhů kriminality, je orgánem činným v trestním řízení a jako tzv. pověřený celní orgán vede trestní řízení například v řízení o trestných činech spáchaných porušením celních a daňových předpisů či na úseku drogové kriminality. Provádí kontrolu mýta a elektronických dálničních známek. Vybírá a vymáhá některé pokuty a poplatky, které byly uloženy jinými správními orgány, pokud nebyly dobrovolně zaplacený. Provádí kontrolu hazardních her a dodržování zákazu reklamy na nepovolené nebo neohlášené

⁹ POLICIE ČR. Online. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>. [citováno 2023-11-08].

¹⁰ HZS ČR. Online. Dostupné z <https://www.hzscr.cz/clanek/postaveni-a-ukoly-postaveni-a-ukoly.aspx>. [citováno 2023-11-09].

hazardní hry. Kontroluje nelegální zaměstnávání cizinců. Provádí kontrolu zaměřenou na odhalování přepravy drog a jejich prekurzorů. Činí úkony v souvislosti s ochranou práv duševního vlastnictví a ochranou volně žijících druhů zvířat a rostlin. Kontroluje převoz finanční hotovosti při přestupu hranic EU. Kontroluje některé záležitosti bezpečnostního charakteru jak při převozu přes státní hranice ČR, tak i vývoz, dovoz a průvoz přes hranice EU (např. zbraně a střelivo).¹¹

1.3.4 Vězeňská služba České republiky

Vězeňská služba ČR je zřízena ze zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR. VS ČR:

- je ozbrojeným bezpečnostním sborem, správním úřadem a účetní jednotkou, poskytovatelem zdravotních služeb,
- Zajišťuje výkon vazby, výkon zabezpečovací detence a výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném tímto zákonem ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti,
- řídí ji generální ředitel Vězeňské služby České republiky,
- působí na území České republiky, nestanoví-li zvláštní právní předpis nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal parlament souhlas a jíž je Česká republika vázána, jinak. Za podmínek, v rozsahu a způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou je příslušník vězeňské služby a občanský zaměstnanec vězeňské služby oprávněn působit na území jiného státu v rámci mírové nebo jiné operace, které se Česká republika účastní na základě rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem nebo s níž má uzavřeny příslušné mezinárodní smlouvy. Příslušník vězeňské služby a občanský zaměstnanec vězeňské služby je oprávněn působit na území jiného státu také na základě rozhodnutí příslušného orgánu nebo instituce Evropské unie, nebo je-li vyslán k plnění úkolů na základě rozhodnutí ministra se souhlasem příslušného orgánu cizího státu nebo na žádost příslušného orgánu cizího státu,

¹¹ CELNÍ SPRÁVA ČR. Online. Dostupné z <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>. [citováno 2023-11-10].

- plní úkoly jí stanovené podle § 2 zákona č. 555/1992 Sb. a podle dalších právních předpisů.¹²

1.3.5 Bezpečnostní informační služba

Bezpečnostní informační služba je zpravodajská instituce českého státu, která působí uvnitř jeho území. Službu řídí a kontroluje vláda ČR a její fungování upravuje zákon o Bezpečnostní informační službě (č. 154/1994 Sb.). Služba je bezpečnostním sborem, její příslušníci jsou ve služebním poměru, mají služební hodnosti a hodnostní označení a jsou oprávněni držet a nosit služební zbraň. Použít zbraň mohou ale pouze v případech nutné obrany a krajní nouze, stejně jako kterýkoliv občan. Oblasti, kterými se BIS zabývá, vymezuje zákon o zpravodajských službách ČR (č. 153/1994 Sb.). Zjištěné informace BIS předává prezidentu republiky, vládě (předsedovi vlády a jednotlivým ministrům), státním a policejním orgánům. Jako instituce je přísně apolitická, nemá represivní pravomoc – nemůže zadržet, zatýkat ani vyslýchat. Při své činnosti důsledně dbá lidských práv a svobod, a je-li nucena je narušit, děje se tak vždy podle zákonem stanovených pravidel. Bez ohledu na utajenou formu činnosti, která je nezbytná pro plnění zákonem uložených úkolů, je BIS službou demokratického státu a je placena daňovými poplatníky.¹³

1.3.6 Úřad pro zahraniční styky a informace

Úřad pro zahraniční styky a informace je zpravodajskou službou České republiky, jejímž prvořadým cílem, snahou a posláním je zabezpečovat pro ústavní činitele a orgány státní správy České republiky včasné, objektivní a kvalitní zpravodajské informace, které mají původ v zahraničí a jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. Smyslem činnosti je chránit Českou republiku proti hrozbám, kterými jsou mezinárodní terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení a jejich komponent, ekonomická zločinnost, různé formy politického extremismu a podobně. ÚZSI získává a vyhodnocuje zpravodajské informace, které nejsou dostupné prostřednictvím standardních

¹² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Online. Dostupné z <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>. [citováno 2023-11-10].

¹³ BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA ČR. Online. Dostupné z <https://www.bis.cz/o-nas/>. [citováno 2023-11-10].

prostředků a aktivit (například diplomacie), jejichž původ je v zahraničí (byť mohou být získány z území České republiky); mají vztah k problematice; jsou určenému odběrateli neznámé a byly zpravidla získány využitím zpravodajských prostředků. Působnost ÚZSI je rovněž jako v případě BIS upravena zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Příslušným orgánům státní správy České republiky ÚZSI poskytuje zejména politické zpravodajství o zahraničně politických skutečnostech a záměrech, které mohou mít vliv na zájmy České republiky; ekonomické zpravodajství o skutečnostech, které mohou mít vliv na strategické ekonomické zájmy, ekonomický vývoj a ekonomickou bezpečnost České republiky; bezpečnostní zpravodajství o mezinárodním terorismu a jiných asymetrických bezpečnostních hrozbách, ohrožujících bezpečnostní zájmy České republiky a její mezinárodní závazky.¹⁴

1.3.7 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Viz samostatná kapitola č. 2.

1.4 Trestný čin

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Trestné činy se dělí na zločiny a přečiny. Přečiny se rozumí všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou pak všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny. Zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.¹⁵ K trestnosti činu je třeba zavinění ve formě úmyslu, nestanoví-li zákon výslovně, že stačí zavinění z nedbalosti.¹⁶

¹⁴ ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE ČR. Online. Dostupné z <https://www.uzsi.cz/kdo-jsme.html> a <https://www.uzsi.cz/co-delame.html>. [citováno 2023-11-10].

¹⁵ Viz § 13 a § 14 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

¹⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. vydání. Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-838-9, s. 182.

2 GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

Ozbrojeným bezpečnostním sborem, kterému bude v rámci práce věnována největší pozornost, je Generální inspekce bezpečnostních sborů.

2.1 Vznik GIBS

Až do roku 1990 odhalovala a vyšetřovala delikty policistů Inspekce náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti, vedle ní však působila i Inspekce ministra vnitra. V roce 1990 byla Inspekce náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti zrušena a následně byla sloučena právě s Inspekcí ministra vnitra. Důvodem pro sloučení obou inspekcí bylo přispět k větší objektivizaci vyšetřovaných deliktů policistů. Tímto krokem ale došlo ke zrušení kontrolních orgánů uvnitř policie.

Inspekce ministra vnitra byla jedním z útvarů Ministerstva vnitra ČR, řídil ji přímo ministr. Díky tomu nebyla závislá na policii, a to organizačně, ekonomicky ani personálně. Mezi hlavní její úkoly patřilo odhalovat trestné činy, které byly spáchány policisty, a také zabývat se podněty, které se týkaly podezřením ze spáchání trestného činu policistou.¹⁷

Tento stav však nebyl optimální, byl často kritizován například způsob jmenování jejího ředitele, jenž se zodpovídal výhradně ministru vnitra. Dále byla sporná objektivita vyšetřování příslušníků služebně zařazených v této inspekci.

V důsledku toho byl schválen nový zákon o Policii č. 273/2008 Sb., s účinností od 1. 1. 2009, který z části tyto problémy vyřešil, Inspekce ministra vnitra zanikla a zároveň byla zřízena Inspekce policie České republiky. V souvislosti s tímto zákonem byla pravomoc jmenovat i odvolat jejího ředitele svěřena vládě (nikoliv již ministru vnitra), které byl ředitel odpovědný z výkonu své funkce.¹⁸

K úkolům, které plnila Inspekce ministra vnitra, přibýly Inspekci policie České republiky i další úkoly. Již nebyly vyhledávány, odhalovány a prověřovány skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je

¹⁷ SALVET, Leo. *Instituce pro boj s policejní delikvencí – minulost, současnost a budoucnost*. Policista. 2008, č. 10, s. 7-8

¹⁸ BÍLEK, Ivan. *Publikace Generální inspekce bezpečnostních sborů*. 2013

policista, ale nově i zaměstnanec policie. Inspekce policie ČR dále prováděla i zkoušku odolnosti protiprávního jednání – zkoušku spolehlivosti.¹⁹

Stále však přetrvával hlavní problém, a sice že Inspekce Policie České republiky byla organizační součástí Ministerstva vnitra České republiky a byla na něm tedy i závislá. Proto byl už její vznik spojen s budoucím záměrem vytvořit nezávislý bezpečnostní sbor a prozatímní legislativní řešení mělo být pouze přechodové.²⁰

Dalším důvodem byla potřeba vzniku takového bezpečnostního sboru, který bude nezávislým policejním orgánem, odborně zdatným, vzhledem k tomu, že trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů je páchána na profesionální úrovni se znalostí způsobů protiprávních jednání, které sami odhalují, a způsobů jejich šetření a stíhání.

Při úvaze o zřízení samostatného a nezávislého bezpečnostního sboru však byly zvažovány i případné nevýhody, které mohou nastat. Mezi ně patřilo například ekonomicky vysoce náročné řešení, dále komplikované zabezpečení využívání speciálních složek Policie ČR (například Útvaru zvláštních činností SKPV), zejména při vyhledávání latentní kriminality, nutnost novelizace zákona č. 361/2003 Sb., dále u příslušníků problematická pluralita příslušnosti k různým bezpečnostním sborům, taktéž bylo možné očekávat námitku o podjatosti při vyhledávání a šetření trestné činnosti, neboť většina příslušníků „nové“ inspekce byla dříve příslušníky Policie ČR, apod.²¹

Nakonec však i přes tato možná negativa byla zákonem č. 341/2011 Sb. zřízena Generální inspekce bezpečnostních sborů, přičemž zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012. Vznik Generální inspekce bezpečnostních sborů byl součástí programového prohlášení vlády a návrh zákona na její vytvoření vzešel z dílny ministerstva vnitra, financí a spravedlnosti. Přípravě návrhu zákona přitom předcházelo zpracování Analýzy kontrolních mechanismů v bezpečnostních

¹⁹ MINISTERSTVO VNITRA. Online. Článek *Zpravodajství. Inspekce ministra vnitra se stane Inspekcí Policie České republiky*. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-inspekce-ministra-vnitra-se-stane-inspekci-policie-ceske-republiky.aspx>. [citováno 2023-11-20].

²⁰ BÍLEK, Ivan. *Publikace Generální inspekce bezpečnostních sborů*. 2013

²¹ SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. Praha: Linde, 2011. ISBN978-80-7201-849-9, s. 200-202.

sborech v červnu 2008. Návrh zákona č. 341/2011 Sb. schválila vláda ČR svým usnesením č. 497/2011. Cílem vzniku GIBS byl efektivnější boj s korupcí v bezpečnostních sborech, nezávislé a účinné trestní stíhání činů příslušníků a zaměstnanců policie, celní správy, vězeňské služby i samotné inspekce. Tehdejší ministr vnitra Jan Kubice uvedl, že vytvořením GIBS vznikne inspekční orgán zcela nezávislý na příslušných ministerstvech či bezpečnostních sborech. „Tím bude zamezeno ovlivňování procesu odhalování a stíhání trestné činnosti osob spadajících do personální působnosti generální inspekce, těmito osobami a institucemi“.²²

Nezávislost Generální inspekce bezpečnostních sborů je tak dána i tím, že příslušníci zařazení v GIBS již oproti minulosti nejsou policisté, kteří byli povoláni k plnění úkolů Ministerstva vnitra ČR.

Cílem Generální inspekce bezpečnostních sborů je zajistit na jiných bezpečnostních sborech personálně a institucionálně nezávislé stíhání trestných činů příslušníků a zaměstnanců Policie ČR, Vězeňské služby a Celní správy ČR.

Generální inspekce bezpečnostních sborů je konstituována jako samostatný bezpečnostní sbor, jehož příslušníci jsou ve služebním poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Poslání GIBS lze shrnout následovně. Představuje ozbrojený bezpečnostní sbor, který byl zřízen zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů (dále jen „zákon o GIBS“), dnem nabytí účinnosti 1. ledna 2012. V čele GIBS stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává na návrh vlády a po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny příslušném ve věcech bezpečnosti předseda vlády, jemuž je ředitel z výkonu své funkce odpovědný. GIBS je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Její příjmy a

²² MINISTERSTVO VNITRA ČR. Článek Zpravodajství. *Vláda schválila návrh zákona o inspekci bezpečnostních sborů*. Online. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21664313&doctype=ART>. [citováno 2023-11-20].

výdaje tvoří samostatnou kapitolu státního rozpočtu. Ředitel plní funkci vedoucího organizační složky státu.²³

Dle ustanovení § 12 odst. 2 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu a dle § 12 odst. 2 písm. i) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu je GIBS policejním orgánem.²⁴

2.2 Základní úkoly GIBS

Postavení a působnost GIBS se řídí zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. Základní úkoly GIBS jsou uvedeny v ust. § 2 tohoto zákona:

2.2.1 Trestní řízení

Základním úkolem GIBS je vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je

- a) příslušník Policie České republiky, celník, příslušník Vězeňské služby České republiky nebo příslušník GIBS;
- b) zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Policii České republiky nebo v GIBS, nebo
- c) zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Celní správě České republiky nebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním pracovních úkolů.²⁵

V případě, že dojde k zahájení trestního stíhání, je úkolem GIBS vyšetřovat trestný čin

- a) příslušníka Policie České republiky, celníka, příslušníka Vězeňské služby České republiky nebo zaměstnance České republiky zařazeného k výkonu práce v Policii České republiky a

²³ GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2022*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2022.pdf [citováno 2023-11-28].

²⁴ Viz § 12 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., *trestní řád* v posledním znění

²⁵ Viz § 2 odst. 1 zákona č. 341/2011 Sb., o *GIBS* v posledním znění

b) zaměstnance České republiky zařazeného k výkonu práce v Celní správě České republiky nebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním pracovních úkolů.²⁶

Vznikem Generální inspekce bezpečnostních sborů se přípravné řízení v případech výše uvedených bezpečnostních sborů ujednotilo. Šetření dle ust. § 158 odst. 1, prověřování dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu i vyšetřování dle ust. § 160 tr. řádu je zcela v režii GIBS. Jedinou výjimkou je pak vyšetřování příslušníků a občanských zaměstnanců GIBS, které vede státní zástupce.

Trestnímu řízení a typickým procesním úkonům je podrobněji věnována kapitola 5.

2.2.2 Zkouška spolehlivosti

Druhým úkolem GIBS je u osob uvedených v odstavcích 1 a 2 provádět zkoušku spolehlivosti.²⁷ Zkouškou spolehlivosti se rozumí takové navození situace, kterou je zkoušená osoba v rámci svých plnění služebních či pracovních povinností povinna řešit.

Zkouška spolehlivosti je taktéž jedním ze současných právních nástrojů pro odhalování, objasňování a preventivní opatření proti korupci. Jde o významný instrument v rukou příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů, který mohou použít v případě podezření proti vybraným příslušníkům a zaměstnancům bezpečnostních sborů. Tento instrument však v řadách kontrolovaných, ale i kontrolujících osob vyvolává podobu jeho užívání mnoho otázek spojených s aplikací.²⁸

Sama GIBS ve své výroční zprávě z roku 2022 uvádí, že zkouška spolehlivosti je určena k předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání. Je jí oprávněn provádět příslušník GIBS, který je zařazen a specializovaném pracovišti. GIBS je zároveň jediný bezpečnostní sbor, ale i jediný státní orgán v České republice, který je oprávněn provádět zkoušky spolehlivosti. Všichni příslušníci,

²⁶ Viz § 2 odst. 2 zákona č. 341/2011 Sb., o GIBS v posledním znění

²⁷ Viz § 2 odst. 3 zákona č. 341/2011 Sb., o GIBS v posledním znění

²⁸ ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha: PA ČR, 2022. ISBN 978-80-7251-532-5, s. 8.

kteří provádějí tuto zkoušku, jsou povinni respektovat základní principy toho, že v rámci navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit, nesmí dojít k provokaci. Během provádění zkoušky není tak přípustná jakákoliv forma provokace. Zároveň při provádění zkoušky spolehlivosti musí být zachována lidská důstojnost a jejím prováděním nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k omezení svobody osob. V rámci GIBS je provádění zkoušek spolehlivosti upraveno interními předpisy, přičemž každá zkouška podléhá přísnému schvalovacímu procesu, v rámci něhož se ověřuje naplnění všech podmínek pro její vykonání. Zákon stanoví, že průběh zkoušky spolehlivosti musí být dokumentován obrazovým nebo zvukovým záznamem a dále musí být o provedené zkoušce spolehlivosti vyhotoven úřední záznam.²⁹

Účelem zkoušky spolehlivosti je předcházet, zamezovat a odhalovat protiprávní jednání příslušníků i zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů včetně trestněprávních i kázeňských deliktů. Výsledek zkoušky spolehlivosti tak může být důvodem pro zahájení kázeňského řízení, důvodem pro zahájení úkonů trestního řízení i použit jako důkaz v trestním řízení. Právní následky zkoušky spolehlivosti (pracovně právní, služebně právní i trestně právní) jsou vždy otázkou individuálního posouzení, nejsou a priori dány. Přestože je zkouška spolehlivosti legálním – zákonným institutem, použitelnost výsledku zkoušky jako důkazu v trestním řízení vždy závisí na tom, zda lze vyloučit, že se v daném jednotlivém případě jednalo o provokaci.³⁰ V tomto ohledu se jeví zkouška spolehlivosti jako kontroverzní.

Pojem policejní provokace český právní řád nezná. Policejní provokací se však rozumí takový nežádoucí jev, který porušuje legální způsob činnosti policejních orgánů, tedy i policejního orgánu GIBS. Konkrétní příklady dokládají, že je někdy složité určit, zda v určité situaci došlo k policejní provokaci či nikoliv. Soudy v České republice však policejní provokaci řeší. Dokládají to jejich rozhodnutí,

²⁹ GIBS. *Výroční zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2022*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2022.pdf. [citováno 2023-12-27].

³⁰ HRUDKA, Josef a VANGELI, Benedikt. *Zkouška spolehlivosti: explikace, aplikace, efektivita*. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2014, ISBN-978-80-7251-415-1, s. 50-64.

jedná se například o rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 291/03 z 6. 6. 2006, které se týká předstíraného převodu, kdy stěžovatel namítal, že v průběhu trestního řízení policie vybočila z rámce daného k její činnosti zákonem. Dalším rozhodnutím týkajícím se policejní provokace je opět nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 597/99 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 18, nález č. 97, str. 345). Zde se Ústavní soud zabýval mezemi ingerence do průběhu jednání, které je posléze kriminalizováno. V tomto nálezu Ústavní soud uvedl, že "je nepřipustným porušením čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pakliže jednání státu (v dané věci policie) se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání apod.). Jinými slovy, nepřipustný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání." V podstatě obdobně se Ústavní soud v minulosti vyjádřil ve věci sp. zn. II. ÚS 710/01 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 30, nález č. 100, str. 437): "je nepřipustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou pomáhaly. Je totiž nepřipustným porušením čl. 39 Listiny, pakliže jednání státních orgánů (Policie České republiky) se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestné jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu)."

Taktéž i Nejvyšší soud ČR se několikrát ve svých rozhodnutích v minulosti vyjadřoval k policejní provokaci. Je možné zmínit například jeho rozhodnutí pod sp. zn. Tpjn 301/2014 z 25. 9. 2014, kde soud za policejní provokaci považuje: „aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla.“ I ve svých dalších rozhodnutích se Nejvyšší soud ČR zabývá policejní provokací a konstatuje, že pro posouzení možné policejní provokace je rozhodující, zda na počátku byl úmysl pachatele spáchat trestný čin či policejní orgán byl tím, kdo vyvolal v pachateli úmysl trestný čin spáchat.

Nejvyšší soud v ČR také konstatuje v rozhodnutí pod sp. zn. 7 Tdo 1106/2013 z 16. 1. 2014, že „pokud policista vstoupí do kontaktu s pachatelem a určitým způsobem ovlivňuje jeho jednání, vždy se tak může stát výlučně na podkladě zákona, formou a v rozsahu zákonem stanoveném. Takový vstup policie musí mít charakter pasivního jednání, aby pachatele nepodněcovalo k realizaci toho, co sám nemá v úmyslu konat.“

V této souvislosti lze odkázat nejen na judikaturu Ústavního soudu či Nejvyššího soudu ČR, ale i na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Za jakési stěžejní rozhodnutí je považováno jeho rozhodnutí sp. zn. 25829/94 z 9. 6. 1998 ve věci Teixeira de Castro v. Portugalsko, kdy ESLP odlišil jednání tajného agenta od policejní provokace. Přitom podle Evropského soudu pro lidská práva musí být jednání tajného agenta vymezeno a doprovázeno určitými zárukami i v případě, že se jedná o prostředek boje proti organizovanému zločinu: "jestliže rozšíření organizovaného zločinu bezpochyby vyžaduje přijetí přiměřených opatření, právo na řádný výkon spravedlnosti zaujímá v demokratické společnosti tak významné místo, že je nelze obětovat účelnosti." V tomto svém rozhodnutí dospěl ESLP k závěru, že policisté vyprovokovali trestný čin, ke kterému by bez jejich přispění nedošlo: „jednání policistů překročilo hranici činnosti tajných agentů, když se neomezili na čistě pasivní sledování trestné činnosti p. Teixeiry de Castro, ale vyvíjeli na něj vliv za účelem iniciování trestného činu. Agenti vyprovokovali trestný čin, neboť nic nenaznačuje, že by byl trestný čin spáchán i bez jejich intervence.“

2.2.3 Sledování a vyhodnocování informací o protiprávní činnosti

Třetím úkolem GIBS je sledování a vyhodnocování informací o protiprávní činnosti příslušníků Policie České republiky, příslušníků Vězeňské služby České republiky a příslušníků Celní správy České republiky. GIBS navrhuje opatření pro předcházení této protiprávní činnosti.³¹

Určitým typům protiprávního jednání ve vybraných bezpečnostních sborech věnuje GIBS zvýšenou pozornost. Soustřeďuje se na příčiny, které k jejich spáchání vedly, a na okolnosti, které je v těchto bezpečnostních sborech doprovázejí.

³¹ Viz § 2 odst. 4 zákona č. 341/2011 Sb., o GIBS v posledním znění

Sledované problematiky protiprávních jednání jsou následující:

- Trestná činnost v oblasti korupčního jednání a zneužití funkce
- Trestná činnost v oblasti úniků informací
- Trestná činnost v oblasti extremismu, omamných a psychotropních látek a domácího násilí
- Trestná činnost s podezřením na nepřiměřené násilí, brutalitu, mučení a nelidské a jiné kruté zacházení při výkonu pravomoci příslušníků bezpečnostních sborů
- Oznámení, jejichž cílem je poškodit či zdiskreditovat
- Zajišťování výnosů z trestné činnosti³²

2.2.4 Metodická doporučení

Posledním ze základních úkolů GIBS je vydávat metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů.³³

Pod pojmem metodické doporučení lze chápat písemný dokument poskytující pokyny, postupy a rady pro konkrétní oblast nebo činnost bezpečnostního sboru. Metodická doporučení vydávaná GIBS zahrnují například postupy pro zlepšení efektivity a profesionalismu při práci. Dokument je navržen tak, aby poskytoval strukturovaný rámec a usnadňoval jednotnost v postupech a chování příslušníků.

Při vydávání metodických doporučení vychází GIBS z poznatků, ke kterým dospěla v souvislosti s prověřováním a vyšetřováním trestních věcí. Následně písemně zpracuje upozornění na závažné, ale především často se opakující protiprávní jednání, kterého se příslušníci daného bezpečnostního sboru dopouští. Vyhотовené metodické doporučení může být adresováno více bezpečnostním sborům, ale v praxi bývá většinou adresováno pouze jednomu.

Metodická doporučení jsou vydávána na základě doporučení jednotlivých pracovišť GIBS především úseku trestního řízení, případně i z podnětů bezpečnostních sborů. Každý jednotlivý podnět je poté posouzen, zda je vhodný ke zpracování metodického doporučení. Musí se však jednat o takové protiprávní

³² GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2022*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2022.pdf. [citováno 2023-12-28].

³³ Viz § 2 odst. 5 zákona č. 341/2011 Sb., o GIBS v posledním znění

jednání nebo i trestný čin, který by se mohl v budoucnu opakovat. Řada podnětů byla odmítnuta i z toho důvodu, že se jednalo o buď o ojedinělý případ, nebo šlo o takové jednání, které po informování ze strany GIBS sám bezpečnostní sbor jeho opakování znemožnil vhodným opatřením. Případně jednání bylo natolik závažné, že metodické doporučení by bylo zjevně neúčinné, a proto bylo přijato jiné, účinnější opatření.³⁴

Ředitelem GIBS byla zřízena Metodická rada pro činnost bezpečnostních sborů, která je poradním orgánem ředitele GIBS a jsou v ní zastoupeny bezpečnostní sbory ve věcné příslušnosti GIBS. Členy této rady jsou ředitelé bezpečnostních sborů, tedy ředitel GIBS, policejní prezident, generální ředitel Vězeňské služby ČR a generální ředitel Generálního ředitelství cel. Hlavním cílem Metodické rady pro činnost bezpečnostních sborů je projednávat metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů a dalších vyskytujících se problémů.

Dále GIBS působí i v oblasti prevence, a to tak, že její zkušení příslušníci provádí přednáškovou činnost směrem k jiným bezpečnostním sborům.³⁵

Jsou však činnosti, které nespádají do věcné příslušnosti GIBS, přestože jejich výkon po GIBS laická veřejnost mylně očekává. Dokládá to množství nepříslušných podnětů, které GIBS obdrží. Je třeba uvést, že GIBS se zabývá pouze podezřením na trestnou činnost, popř. věcmi, které vyplývají z mezinárodních smluv a závazků. Nezabývá se proto každým podezřením na porušení pravidel. Za tímto účelem má každý z bezpečnostních sborů své odbory či oddělení vnitřní kontroly, které se zabývají možným kázeňským proviněním svých příslušníků a občanských zaměstnanců. Generální inspekci bezpečnostních sborů ani nepřísluší přezkoumávat rozhodnutí jiných orgánů, může se zabývat pouze takovým rozhodnutím, které bylo vydáno osobou spadající do věcné příslušnosti GIBS za předpokladu, zda jeho vydáním nedošlo k trestněprávnímu jednání. GIBS nemá dále pravomoc zasahovat do oblasti personálních pravomocí služebních funkcionářů bezpečnostních sborů, pouze

³⁴ MELŠA, Jan. *Preventivní činnost Generální inspekce bezpečnostních sborů*. Praha: PA v Praze. Diplomová práce, 2017, s. 81-82.

³⁵ GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2022*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2022.pdf. [citováno 2023-12-16].

informuje ředitele bezpečnostního sboru o skutečnostech, které byly v souvislosti s plněním úkolů GIBS zjištěny.³⁶

Častým příkladem je pak oznamovatel – účastník trestního řízení, který není spokojen s rozhodnutím policejního orgánu, který předmětné trestní řízení v jeho věci vedl. Taková osoba využije všech možností, které jí trestní řád umožňuje, ať je to stížnost proti usnesení, apod. či žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu dle ust. § 157a trestního řádu. Poté, kdy je rozhodnuto v jeho neprospěch, podává na GIBS trestní oznámení na policistu – zpracovatele.

³⁶ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8.

3 KORUPČNÍ TRESTNÉ ČINY

Platný a účinný zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, stejně jako již neplatný trestní zákon č. 140/1961 Sb., nepoužívá přímo pojem korupce. V trestním zákoníku nelze nalézt korupci jako skutkovou podstatu trestného činu, ani v něm není korupce blíže definována. Z toho důvodu pak také není možné provést taxativní výčet korupčních trestných činů.

Korupčními trestnými činy jsou chápány především ty trestné činy, které jsou v trestním zákoníku uvedeny v hlavě X – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, dílu 3., a které se týkají úplatkářství, tedy:

- Přijetí úplatku dle § 331
- Podplacení dle § 332
- Nepřímé úplatkářství dle § 333.

V širším smyslu pak lze považovat za korupční i trestné činy:

uvedené v hlavě V – trestné činy proti majetku:

- Pletichy v insolvenčním řízení dle § 226

dále uvedené v hlavě VI – trestné činy hospodářské:

- Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle § 248 odst. 1 písm. e)
- Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle § 256 odst. 1, odst. 3
- Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle § 257 odst. 1 písm. b), písm. c)
- Pletichy při veřejné dražbě dle § 258 odst. 1 písm. b), písm. c)

Hlavní nebezpečí a rozhodující prostor pro korupční chování se nachází v oblasti veřejné správy, z toho důvodu se jeví jako vhodné zmínit i trestné činy úředních osob, které jsou uvedeny v hlavě X., dílu 2:

- Zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329
- Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti dle § 330

V souvislosti s trestním řízením, které se týká korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, je důležité, že za úřední osobu se dle § 127 odst. 1 písm.

e) tr. zákoníku považuje příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie.

4 STATISTICKÉ ÚDAJE

Určitým typům protiprávního jednání v bezpečnostních sborech věnuje GIBS zvýšenou pozornost. Analyzuje příčiny a okolnosti, které k protiprávnímu jednání vedly.

Vzhledem ke skutečnosti, že v současné době ještě nejsou k dispozici data za rok 2023, bylo v práci vycházeno ze statistických údajů za roky 2022, 2021 a 2020, které jsou uvedeny v každoročně vydávaných výročních zprávách GIBS. Tyto „výroční zprávy o činnosti“ jsou veřejně přístupné na webových stránkách www.gibs.cz.

Jak bylo uvedeno výše, jednou z problematik protiprávních jednání, která je GIBS sledována, je také trestná činnost v oblasti korupčního jednání a zneužití funkce.

Rok 2022

V roce 2022 GIBS zdokumentovala celkem 16 trestních spisů (dále jen „případů“) vykazujících znaky korupčního jednání. Trestní stíhání bylo zahájeno vůči celkem 12 fyzickým osobám a 0 právnickým osobám. Z toho se jednalo o 6 příslušníků Policie ČR, žádného zaměstnance Policie ČR, žádného příslušníka ani zaměstnance Celní správy ČR, žádného příslušníka Vězeňské služby ČR, 1 zaměstnance Vězeňské služby ČR, 5 civilních osob a žádnou právnickou osobu. Nejčastější formy korupce byly v bezpečnostních sborech identifikovány opět zejména následující:

- za úplatu či jinou protislužbu provádí a poskytuje neoprávněné lustrace osob a vozidel,
- nelegální pronášení předmětů do věznice,
- přijetí úplatku v souvislosti s trestním řízením, nebo při řešení přestupků na úseku dopravy

Rok 2021

V roce 2021 GIBS zdokumentovala celkem 8 trestních spisů vykazujících znaky korupčního jednání. Trestní stíhání bylo zahájeno vůči celkem 26 fyzickým osobám a 2 právnickým osobám. Z toho se jednalo o 9 příslušníků Policie ČR, žádného zaměstnance Policie ČR, žádného příslušníka ani zaměstnance Celní správy ČR, žádného příslušníka Vězeňské služby ČR, 1 zaměstnance Vězeňské služby ČR a 16 civilních osob a 2 právnických osob.

Nejčastější formy korupce byly v bezpečnostních sborech identifikovány opět zejména následující:

- přijetí úplatku v souvislosti s trestním řízením, nebo při řešení přestupků na úseku dopravy,
- neoprávněné lustrace v informačních systémech

Rok 2020

V roce 2020 GIBS zdokumentovala celkem 11 trestních spisů vykazujících znaky korupčního jednání. Trestní stíhání bylo zahájeno vůči celkem 17 osobám. Z toho se jednalo o 5 příslušníků Policie ČR, žádného zaměstnance Policie ČR, žádného příslušníka ani zaměstnance Celní správy ČR, žádného příslušníka ani zaměstnance Vězeňské služby ČR a 12 civilních osob.

Nejčastější formy korupce byly v bezpečnostních sborech identifikovány opět zejména následující:

- přijetí úplatku v souvislosti s trestním řízením, nebo při řešení přestupků na úseku dopravy,
- neoprávněné lustrace v informačních systémech

Trestní řízení celkem

V roce 2022 bylo ukončeno trestní řízení u 411 spisů, celkem 153 osob bylo tr. stíháno (či sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení).

V roce 2021 bylo ukončeno trestní řízení u 427 spisů, celkem 186 osob bylo tr. stíháno (či sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení).

V roce 2020 bylo ukončeno trestní řízení u 436 spisů, celkem 182 osob bylo tr. stíháno (či sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení).

Zkoušky spolehlivosti

Rok 2022 – bylo provedeno celkem 61 zkoušek spolehlivosti. V rámci provedených zkoušek bylo zjištěno protiprávní jednání u jednoho příslušníka Policie ČR.

Rok 2021 – bylo provedeno celkem 66 zkoušek spolehlivosti. V rámci provedených zkoušek bylo zjištěno protiprávní jednání u 2 příslušníků Policie ČR a 1 příslušníka Vězeňské služby ČR.

Rok 2020 – bylo provedeno celkem 26 zkoušek spolehlivosti. V rámci provedených zkoušek nebylo zjištěno protiprávní jednání.

GIBS ve svých výročních zprávách uvádí, že zkouška spolehlivosti představuje jeden z nejdůležitějších preventivních nástrojů pro předcházení protiprávního jednání u zákonem definovaných příslušníků a zaměstnanců a současně je tímto institutem posilován princip právního státu. Praktické zkušenosti ukazují, že zkouška spolehlivosti představuje mimo jiné jeden z úspěšných způsobů boje proti korupci. V rámci GIBS je provádění zkoušek spolehlivosti upraveno interními předpisy, každá zkouška podléhá přísnému schvalovacímu procesu, v rámci něhož se ověřuje naplnění všech podmínek pro její vykonání. Trvajícím problémem je nečinnost zkoušených osob, které nijak nereagují na podněty v rámci probíhající zkoušky. Mnoho zkoušek je proto nutné provádět opakovaně. Dalším problémem je nedostatek informací ke zkoušeným osobám. Tento problém souvisí s tím, že GIBS nemá do současné doby přístup k požadovaným informačním systémům užívaným bezpečnostními sbory.³⁷

Vyhodnocení statistických údajů

Vyhodnocením statistických údajů lze učinit následující závěr.

Za poslední tři roky nebyl v souvislosti s korupčním jednáním či zneužitím funkce trestně stíhán ani jeden příslušník Celní správy ČR, ani jeden zaměstnanec Celní správy ČR, a ani jeden příslušník Vězeňské služby ČR. Převážná většina trestně stíhaných příslušníků na úseku korupce byla z řad policistů.

Z výročních zpráv nevyplývá, zda provedenými zkouškami spolehlivosti bylo zjištěno protiprávní jednání korupčního charakteru. Sama GIBS však zkoušky spolehlivosti považuje za jeden z úspěšných bojů proti korupci.

GIBS v období 2020-2022 nevydala žádné metodické doporučení směrem k bezpečnostním sborům, které by se týkalo trestněprávního jednání na úseku korupce.

Poznámka. Veškerá data uvedená v této kapitole byla zjištěna z „Výročních zpráv o činnosti GIBS“ za období 2020-2022.

³⁷ GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2020*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2020.pdf. [citováno 2024-01-15].

5 TRESTNÍ ŘÍZENÍ NA ÚSEKU KORUPCE V RÁMCI VĚCNÉ PŘÍSLUŠNOSTI GIBS

5.1 Specifika jednotlivých bezpečnostních sborů

Každý z bezpečnostních sborů, které spadají do věcné příslušnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů, má svá vlastní specifika, neboť v každém z nich působí trochu jiné vlivy korupčních rizik, kdy v rámci odhalování je nutné se na tato rizika zaměřit.

Jedním ze společných korupčních rizik, které je vlastní všem bezpečnostním sborům, je oblast veřejných zakázek, neboť každý z bezpečnostních sborů či jeho organizační složka vystupuje nejčastěji jako zadavatel veřejné zakázky. Při zadávání veřejných zakázek dochází k přerozdělování velkého objemu veřejných financí z rozpočtu konkrétního bezpečnostního sboru. Veřejné zakázky tak představují významnou oblast obchodních vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem. Z toho důvodu můžeme označit veřejné zakázky za atraktivní prostor k realizaci nejrůznějších korupčních jednání.

5.1.1 Policie ČR

U policie je možné korupční rizika rozdělit na oblast korupční trestné činnosti, která je páchána příslušníky SKPV a dále na tu, která je páchána příslušníky vnější služby. Pro obě služby je společné riziko v souvislosti s neoprávněnými lustrace z vnitřních policejních informačních systémů (např. zjištění, zda je konkrétní osoba prověřována, apod.), u služby SKPV navíc může docházet k prodeji neveřejných informací z trestního řízení, v minulosti byly zaznamenány i případy cílené kriminalizace osob za úplatu, či tzv. „ohnutí“ tr. řízení, rovněž za úplatu. Korupčním rizikem u vnější služby policie jsou především úplatky v souvislosti s řešením přestupků na úseku dopravy.

5.1.2 Vězeňská služba ČR

U Vězeňské služby ČR se jedná v největší míře o pronášení nepovolených věcí do věznic, a to především drog a mobilních telefonů. Dále bylo zaznamenáno úplatkářství v souvislosti s přesunem vězňů do jiné věznice. Dále např. udělování tzv. kázeňských odměn za úplatu, neboť tyto mají vliv při žádosti odsouzeného o podmíněčné propuštění.

5.1.3 Celní správa ČR

U Celní správy ČR jsou korupční rizika spojena taktéž se zpracovávanou agendou. V případě tohoto bezpečnostního sboru se může jednat o trestněprávní korupční činnost při výkonu dohledu v systému elektronického mýta, v souvislosti s celním řízením i v souvislosti s trestním řízením.

5.2 Typické úkony konané policejním orgánem GIBS v rámci trestního řízení na úseku korupce

Jedním z nejčastěji získaných poznatků o trestněprávním jednání jsou podání nebo trestní oznámení. Podání lze učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. Podání sepisují ústně do protokolu policejní orgány a okresní státní zastupitelství; v řízení před soudem je sepisují okresní soudy.³⁸ Po vyhodnocení podání, které je možno považovat za trestní oznámení, policejní orgán GIBS věc posoudí a v případě, že jsou dány skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, zahájí úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. řádu.

Poznátka o trestné činnosti lze získat i z vlastní iniciativy, a to v souladu s § 38 zákona č. 341/2011 Sb., o GIBS, získávají se v tzv. zájmovém prostředí, to znamená prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, jejichž vyšetřování spadá do působnosti inspekce nebo státního zástupce, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům.³⁹

Podpůrné operativně pátrací prostředky

Příslušník GIBS při získávání poznatků o trestně právním jednání, ale i např. v souvislosti s trestním řízením, může využívat tzv. podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou: informátor, krycí doklady, zvláštní finanční prostředky a zabezpečovací technika.⁴⁰ Operativně pátrací prostředky lze použít při odhalování nejen korupčních trestných činů, dále při předcházení trestným činům i v souvislosti s trestním řízením. S pojmem podpůrné operativně pátrací prostředky

³⁸ Viz § 59 odst. 1, odst. 2 tr. řádu v posledním znění

³⁹ Viz § 39 zákona č. 341/2009 Sb., o GIBS v posledním znění

⁴⁰ Viz § 40 zákona č. 341/2009 Sb., o GIBS v posledním znění s odkazem na § 72 a § 77 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v posledním znění

úzce souvisí i pojem operativně pátrací činnost, což je postup oprávněných policistů při získávání poznatků o trestné činnosti převážně utajovaným způsobem, přičemž podrobnosti k postupu při používání jednotlivých prostředků operativně pátrací činnosti stanoví interní akty řízení GIBS.

Další informace o možné korupční trestné činnosti lze získat zejména: vytěžením informačních systémů GIBS, vytěžením veřejně přístupných evidencí, vyhodnocením a analýzou tisku či např. vyžádáním vysvětlení od fyzických osob.

Platí zásada, že čím dříve má policejní orgán GIBS informace o trestněprávním jednání, tím větší je šance na zjištění a zajištění relevantních důkazů. Většinou však takové informace oznamovatelé policejnímu orgánu GIBS sdělí až poté, co se skutek již stal. Ideální je stav, kdy se policejní orgán z výsledku oznamovatele nebo jiným způsobem dozví o korupčním jednání, ke kterému v budoucnu teprve dojde.

Z výše uvedených důvodů je tedy nutné co nejrychleji zjistit a zajistit relevantní důkazy, kdy v případě korupce se jedná především o:

- Stopy ve vědomí lidí, tyto se zajišťují se výsledkem
- Stopy v listinné nebo elektronické podobě, takovými jsou např. bankovní výpisy
- Věcné důkazy – takovými jsou např. peněžní prostředky poskytnuté jako úplatek

Mezi typické úkony při odhalování a objasňované korupční trestné činnosti patří následující:

5.2.1 Zkouška spolehlivosti

viz kapitola 2.2.2.

5.2.2 Operativně pátrací prostředky

Druhy a používání operativně pátracích prostředků je zakotveno v § 158b tr. řádu, přičemž tyto prostředky je policejní orgán GIBS oprávněn používat v řízení o úmyslném trestném činu, což korupční činy bezesporu jsou. Jejich použití nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení. Prostředky je možné použít jen tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků způsobem odpovídajícím ustanovením tohoto zákona lze použít jako důkaz.⁴¹ Obecně lze operativně pátrací prostředky chápat jako souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech. Zároveň je možné použití operativně pátracích prostředků kombinovat, používat současně, a v praxi se to tak často děje.

S pojmem operativně pátracích prostředků souvisí i operativně pátrací činnost, což je zvláštní činnost specializovaných orgánů (tedy i GIBS), která má utajený charakter, neboť je uskutečňována speciálními metodami a prostředky, které jsou převážně utajované, dále má i průzkumný charakter, poněvadž podnětem k jejímu provádění jsou často informační signály značně neurčité povahy, přičemž druh a volbu metod a prostředků jejího uskutečňování určuje charakter sledovaného cíle (např. zabránění spáchání protispolečenských jednání, odhalení latentních trestných činů, ale i pátrání po nezvěstných osobách, které může mít souvislost s trestnou činností, ale také nemusí, apod.).⁴²

⁴¹ Viz § 158b tr. řádu v posledním znění

⁴² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

5.2.2.1 Předstíraný převod - § 158c trestního řádu

Prvním z operativně pátracích prostředků je předstíraný převod. Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění, včetně převodu věci k jejímu držení je třeba zvláštního povolení, jejíž držení je nepřipustné, která pochází z trestného činu, nebo která je určena ke spáchání trestného činu. Postačující je splnění alespoň jedné z těchto podmínek. Předstíraný převod je možno uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Avšak v případě, že věc nesnese odkladu, lze předstíraný převod provést i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.⁴³ Podrobnosti při realizaci tohoto institutu upravují interní akty.

Jestliže je páchána trestná činnost korupčního charakteru, jako úplatek je často požadována finanční hotovost, tedy v tomto případě se jedná o věc, která je určena ke spáchání trestného činu. Věc je určena ke spáchání trestného činu, pokud byla opatřena za účelem spáchání trestného činu, přičemž mohla být již i ke spáchání trestného činu užita, pokud tím nebylo její využití vyčerpáno, ale pachatel zamýšlí ji použít ještě při páchání dalšího trestného činu nebo i dalších trestných činů.⁴⁴ V případě, že se policejní orgán GIBS dozví o předání takové finanční hotovosti včas, lze užít právě tohoto institutu.

V souvislosti s užitím institutu předstíraného převodu dle ust. § 158c tr. řádu je zásadní, aby se policejní orgán GIBS vyvaroval takového jednání, které by mohlo býti označeno za policejní provokaci. V této souvislosti lze odkázat na dosavadní judikaturu, otázku policejní provokace posuzoval např. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 27.6.2012 pod spis. zn. 5 Tdo 497/2012, ze kterého vyplývá, ve stručnosti, že není možno připustit, aby policejní orgán vyvíjel vůči komukoliv přímé aktivity s cílem, aby spáchal trestný čin. Policejní orgán nesmí vyvolat spáchání trestného činu, tedy je rozhodující zjištění existence úmyslu pachatele

⁴³ Viz § 158c tr. řádu v posledním znění

⁴⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

spáchat trestný čin, který zde musí být již od počátku. Přitom musí být zjištěno, co vedlo osobu, která se dopustila trestného činu, k jeho spáchání (jestli se tak rozhodla sama nebo zda k jejímu rozhodnutí přispěla skrytá aktivita policie).⁴⁵ Podle odst. 4 o předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci. Předstíraný převod je úkon v trestním řízení, tento provádí osoba, která je řízena policejním orgánem GIBS proti osobě, proti které se trestní řízení vede, s cílem převodu předmětu plnění tak, aby u této osoby nedošlo ke vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin. V případě, že policejní orgán GIBS není sám schopen vlastními prostředky dosáhnout účelu sledovaného předstíraným převodem, je oprávněn požádat specializovaný útvar o provedení předstíraného převodu. Takovým specializovaným útvarem je Útvar speciálních činností SKPV. Jsou-li předmětem plnění předstíraného převodu bankovky, zadokumentují se jejich čísla, nominální hodnota a druh měny. Při této činnosti je možné využít kriminalistických metod dokumentujících nakládání s bankovkami (sledování věci). Režim této metody je upraven v § 158d trestního řádu.

5.2.2.2 Sledování osob a věcí - § 158d tr. řádu

Sledování osob a věcí se dle § 158d odst. 1 tr. řádu rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Sledování osob a věcí je možno použít pouze v případě, kdy je vedeno trestní řízení pro úmyslný trestný čin, což korupční trestné činy jsou. Ustanovení tohoto paragrafu upravuje základní tři typy sledování, tyto se liší tím, do jakého povolovacího režimu spadají. Prvním typem je sledování osob a věcí, při kterém nejsou pořizovány žádné zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, ani není zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, není třeba žádného povolení a je plně v pravomoci policejního orgánu GIBS. Druhým typem je sledování osob a věcí, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, takový úkon lze provést pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Jedná se o utajené získávání zvukových nebo obrazových záznamů jak na místech veřejně přístupných, např. restaurace, tak i místech veřejně nepřístupných, např. kanceláře firem (které však

⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.6.2012 pod spis. zn. 5 Tdo 497/2012

nejsou obydlím). Třetím typem je pak sledování, při kterém by mělo dojít k zasažení do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo měl být zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, takové sledování lze pak uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce.⁴⁶ V tomto případě totiž dochází k zásahu do nedotknutelnosti obydlí, tedy dle LZPS do něj zásadně není dovoleno vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.⁴⁷ Zrovna tak při zásahu do listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, podle LZPS nikdo nesmí mimo jiné porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů.⁴⁸

Sledování druhého a třetího typu pak provádí buď specializované pracoviště GIBS, případně na základě spolupráce ÚZČ SKPV, který má celorepublikovou působnost nebo odbory operativní dokumentace krajských ředitelství PČR. Sledování vždy směřuje k získávání poznatků o osobách a věcech, které jsou důležité pro prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu a v dalších stádiích řízení i k objasňování a prokazování skutečností důležitých pro trestní řízení.

V souvislosti se sledováním v případě korupčního trestného činu, při kterém má dojít k úplatku, lze použít i tzv. sledování pomocí chemických prostředků. V praxi se využívá např. při předstíraném převodu. Bankovky, které mají být předmětem úplatku, se označí chemickými prostředky pro přenos této chemické látky na pachatele nebo osobu, která s bankovkami manipulovala, a jejich následnou identifikaci.

Mimo sledování osob dochází často i k sledování věcí, např. mobilních telefonů zájmových osob. Ke sledování tak lze využít souběh předchozího povolení státního zástupce ke sledování věci podle § 158d odst. 2 tr. řádu a příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 tr. řádu a § 88a tr. řádu vydaného příslušným soudem.

⁴⁶ Viz § 158d *tr. řádu* v posledním znění

⁴⁷ Viz článek 12 odst. 1 *Listiny základních práv a svobod*

⁴⁸ Viz článek 13 *Listiny základních práv a svobod*

5.2.2.3 Použití agenta - § 158e tr. řádu

Použití agenta je možno pouze v případě, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, a dále pro vyjmenované tr. činy. Zásadní je, že mezi těmito vyjmenovanými tr. činy je i zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímé úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku, tedy typické korupční trestné činy. Dále lze agenta použít i v případě, je-li vedeno trestní řízení pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. V případě korupčních trestných činů lze za takovou mezinárodní smlouvu považovat např. Trestněprávní úmluvu o korupci č. 70/2002 Sb. m. s. Agentem je příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti. Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce, podávající návrh, činný.⁴⁹ Ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2 tr. řádu a k provedení předstíraného převodu podle § 158c tr. řádu pak agent nepotřebuje další povolení. Má-li agent působit věrohodně, musí být zastřena i jeho příslušnost k Policii České republiky (Generální inspekci bezpečnostních sborů). Agent proto nepoužívá služební průkaz, apod. Také se na něj nevztahují povinnosti policisty (příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů).

I v souvislosti s použitím agenta je nutné připomenout zákaz provokace, tedy agent nesmí jednat takovým způsobem, aby ve druhém nevyvolal rozhodnutí dopustit se trestněprávního jednání. Existuje mnoho judikátů na nepřipustnost policejní provokace, viz např. již výše zmíněný a velmi citovaný nálezn Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 597/1999. Avšak například ve Slovenské republice, takto striktní trestní právo není. V určitých případech je tam policejní provokace přípustná, avšak pouze v omezeném rozsahu. Podle slovenské právní úpravy, tak jak je obsažena v § 30 zák. č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, a v § 10 odst. 19 a

⁴⁹ Viz § 158e tr. řádu v posledním znění

21 a v § 117 zák. č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok, jednání agenta musí být v souladu s účelem trestního řádu a musí být úměrné protiprávnosti konání, na jehož odhalování, zjišťování anebo usvědčování se agent účastní. Agent navíc nesmí iniciativně navádět ke spáchání trestného činu, což však neplatí, pokud jde o korupci veřejného činitele anebo zahraničního veřejného činitele a zjištěné skutečnosti nasvědčují, že pachatel by spáchal takový čin i tehdy, kdyby příkaz k použití agenta vydán nebyl.⁵⁰

5.2.3 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu - § 88 a § 88a tr. řádu

Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, dále pro vyjmenované trestné činy, pro zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, může být vydán příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Za vyhlášenou mezinárodní smlouvu lze opět v případě korupčních trestných označit Trestněprávní úmluvu o korupci, vyhlášenou pod č. 70/2002 Sb.m.s., ve znění č. 43/2009 Sb.m.s. V přípravném řízení nařizuje odposlech a záznam tel. provozu na návrh státního zástupce soudce. Policejní orgán v tomto případě podává státnímu zástupci podnět na návrh. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí pro potřeby všech orgánů činných v trestním řízení Policie České republiky, jmenovitě Útvar zvláštních činností SKPV.⁵¹

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu může nařídít orgán činný v trestním řízení, nebo jej provést i sám, ale jen pro trestné činy taxativně uvedené v § 88 odst. 5 trestního řádu, pokud s tím uživatel odposlouchávané stanice souhlasí, ale korupční trestné činy mezi ně nepatří.

⁵⁰ KARABEC Zdeněk. *Použití agenta proti organizovanému zločinu*. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224

⁵¹ Viz § 88 tr. řádu v posledním znění

Jestliže dojde k pravomocnému ukončení věci, dle § 88 odst. 8 tr. řádu státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předseda senátu soudu prvního stupně po pravomocném ukončení věci, informuje o nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu osobu uživatele, pokud je známa.

Dle § 88 tr. řádu může policejní orgán GIBS i zjišťovat obsah doručených e-mailových zpráv, neboť i tento postup upravuje ustanovení tohoto paragrafu.

Při zvažování o možném užití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je však vždy nutné důkladně posoudit, zda sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak. V opačném případě by se jednalo o protiústavní zásah. V této souvislosti opět existuje judikatura, např. je možné zmínit rozhodnutí Ústavního soudu, který došel k závěru, že odposlouchávání telefonních rozhovorů veřejnou mocí (stejně jako jiné tajné sledování) představuje vážné omezení základních práv. Z ústavního pořádku plyne, že k omezení osobní integrity a soukromí (tj. k prolomení ochrany) může ze strany veřejné moci dojít jen zcela výjimečně a jen je-li to nezbytné a účelu sledovaného veřejným zájmem nelze dosáhnout jinak. Při nedodržení některé podmínky jde o zásah protiústavní.⁵²

Dle § 88a tr. řádu je-li třeba pro účely trestního řízení vedeného pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, pro vyjmenované trestné činy nebo pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, lze zjistit údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství. V praxi lze tyto údaje získat za 6 měsíců zpětně. I v tomto případě se však jedná o zásah do základního práva a svobod osob, tedy je třeba zvážit důvodnost zásahu, neboť soukromí každého člověka je hodno ochrany nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i ve vztahu k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor. Jestliže ústavní pořádek připouští průlom této ochrany, děje se tak pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické

⁵² Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 29.2.2008 pod spis. zn. I. ÚS 3038/2007.

společnosti. Přípustný je tedy pouze zásah do základního práva nebo svobody člověka ze strany státní moci, jestliže jde o zásah nezbytný v uvedeném smyslu.⁵³

5.2.4 Vydání a odnětí věci – § 78-79 tr. řádu

Dle ust. § 78 tr. řádu ten, kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; je-li jí nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmto orgánům vydat. Věcí důležitou pro trestní řízení může být i předmět, který může sloužit jako důkaz. Při vyzvání je třeba ho upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata, jakož i na jiné následky nevyhovění.⁵⁴ Takovými jinými následky může být uložení pořádkové pokuty.

V případě korupčních trestných činů může být takovou věcí např. finanční hotovost, která byla použita jako úplatek či např. mobilní telefon, pomocí kterého pachatelé spolu komunikovali.

Dle ust. § 79 tr. řádu, nebude-li věc důležitá pro trestní řízení na vyzvání vydána tím, kdo ji má u sebe, může mu být v přípravném řízení na příkaz státního zástupce, nebo policejního orgánu odňata. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchozí souhlas státního zástupce.

Povinnost předložit nebo vydat doličnou věc postihuje každého, kdo ji má u sebe, nemusí to být vždy obviněný. Taktéž osoba nemusí být vlastníkem věci, je plně dostačující, aby věc měla ve své dispozici. Takovým příkladem může být např. účetnictví, které je sice majetkem společnosti, ale které má ve své dispozici účetní firma, která pro dotyčnou společnost účetnictví zpracovává.

Při poučování osoby, která má vydat věc, je třeba odlišit, v jakém se nachází procesním postavení. V případě podezřelého či obviněného nelze takovou osobu poučovat v tom smyslu, že jí v případě nevyhovění výzvy bude uložena pořádková pokuta. Jak vyplývá například rozhodnutí Ústavního soudu, povinnost k vydání věci ve smyslu § 78 tr. řádu zavazuje každého, avšak pokud jde o osobu, u které trestní řízení nepochybně směřuje k jejímu obvinění, případně jde přímo o osobu obviněnou, nelze vynucovat splnění této povinnosti ukládáním pokut podle § 66

⁵³ Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 789/06 ze dne 27.9.2007

⁵⁴ Viz § 78 tr. řádu v posledním znění

odst. 1 tr. řádu. Jednalo by se totiž o donucování k poskytnutí důkazů proti sobě samotnému.⁵⁵

5.2.5 Domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, osobní prohlídka - § 82 – 85c tr. řádu

Je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné prostoře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydlí) je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení, je možné provést domovní prohlídku. Z výše uvedených důvodů lze vykonat i prohlídku jiných prostor a pozemků. Zároveň lze vykonat i osobní prohlídku v případě, že existuje důvodné podezření, že někdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení.⁵⁶ V přípravném řízení vydává příkaz k domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků soudce na návrh státního zástupce. Policejní orgán GIBS podává podnět státnímu zástupci. Vykonat domovní prohlídku nebo osobní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků lze jen po předchozím výslechu toho, u koho nebo na kom se má takový úkon vykonat, a to jen tehdy, jestliže se výslechem nedosáhlo ani dobrovolného vydání hledané věci nebo odstranění jiného důvodu, který vedl k tomuto úkonu. Před zahájením trestního stíhání, lze tento úkon provést pouze tehdy, jde-li o úkon neodkladný či neopakovatelný. K domovní prohlídce je vždy nutné přibrat nezúčastněnou osobu. V praxi se však taková osoba většinou přibírá i k prohlídce jiných prostor a pozemků, a to pouze z procesní opatrnosti.

Před vydáním příkazu k domovní prohlídce je nutno bedlivě zkoumat, zda jsou pro její nařízení splněny všechny zákonné podmínky, neboť dle ustálené judikatury Ústavního soudu domovní svoboda jako ústavně zaručené právo plynoucí z čl. 12 LZPS svou povahou a významem spadá mezi základní lidská práva a svobody, neboť spolu se svobodou osobní a dalšími ústavně zaručenými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, jehož individuální integritu, jako zcela nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec, je nutno respektovat a důsledně chránit. Průlom této ochrany, umožněný ústavním pořádkem v případě domovní prohlídky pro účely trestního řízení, je třeba chápat

⁵⁵ Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 402/05 ze dne 8.11.2005

⁵⁶ Viz § 82 tr. řádu v posledním znění

jako výjimku, která vyžaduje restriktivní interpretaci zákonem stanovených podmínek její přípustnosti.⁵⁷

5.2.6 Znalecké posudky a odborná vyjádření

Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.⁵⁸

O přibrání znalce rozhodne policejní orgán GIBS opatřením, které kromě obecných náležitostí obsahuje otázky, jež mají být znalcem zodpovězeny a důvody vyžádání znaleckého posudku. Otázky, které budou znalci v opatření položeny, je rovněž vhodné s ním napřed konzultovat. Znalci se zpravidla určí termín podání posudku. Opatření musí obsahovat poučení o možnosti podání námitek a poučení znalce (§ 106 a § 107 odst. 1 trestního řádu). Vypracování znaleckého posudku lze vyžádat od znalce zapsaného v seznamu znalců a tlumočnicků. Opatření o přibrání znalce se pak doručí státnímu zástupci a obviněnému. Znalec přibraný podle § 105 odst. 1 tr. řádu je však oprávněn si přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek, jestliže to vyžaduje povaha věci. Přitom musí postupovat tak, aby jeho znalecká odpovědnost za správnost a úplnost znaleckého posudku nebyla dotčena ani v té části posudku, o níž bylo konzultováno. To znamená, že sice není vyloučeno, aby konzultant byl odborníkem z jiného oboru, než je znalec, jeho úkolem však musí být jen posouzení dílčí otázky z tohoto jiného oboru, jež tvoří podklad pro posudek z oboru znalce.⁵⁹

V případě korupčních trestných činů je v praxi dost často nutné přibrat znalce z oboru elektrotechnika či kybernetika, a to z toho důvodu, že jako věci důležité pro trestní řízení je zajišťována výpočetní technika, mobilní telefony, apod.

⁵⁷ Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 362/06 ze dne 1.11.2006

⁵⁸ Viz § 105 tr. řádu v posledním znění

⁵⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

5.2.7 Finanční šetření. Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky - § 79a tr. řádu

V případech tr. řízení ve věci korupčních trestných činů se většinou provádí i finanční šetření u podezřelého či obviněného s cílem zjistit a následně zajistit finanční prostředky, které jsou určeny či byly určeny ke spáchání trestné činu, případně jsou výnosem z trestné činnosti. Základem takového šetření je využití institutu uvedeného v § 8 odst. 2 tr. řádu, tedy jestliže je toho v trestním řízení třeba k řádnému objasnění okolností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, nebo v řízení před soudem též k posouzení poměrů obviněného anebo pro výkon rozhodnutí, může státní zástupce a po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání předseda senátu požadovat údaje, které jsou předmětem bankovního tajemství, a údaje z evidence cenných papírů.

Informace, které jsou předmětem bankovního tajemství, a údaje z evidence cenných papírů, má právo požadovat v trestním řízení před podáním obžaloby pouze státní zástupce, tedy v praxi policejní orgán podává státnímu zástupci návrh na vyžádání těchto údajů.

V případě, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že peněžní prostředky na účtu u banky jsou určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity, nebo jsou výnosem z trestné činnosti, může v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění peněžních prostředků na účtu a případně též peněžních prostředků dodatečně došlých na účet, vztahuje-li se důvod zajištění i na ně.⁶⁰

Další zajišťovací instituty, které může policejní orgán využít v rámci korupčních trestných případů, lze nalézt v ustanovení § 79b tr. řádu – Zajištění dalších finančních prostředků, § 79c tr. řádu - Zajištění zaknihovaných cenných papírů, § 79d tr. řádu - Zajištění nemovitosti, § 79e tr. řádu - Zajištění jiné majetkové hodnoty a § 79f tr. řádu - Zajištění náhradní hodnoty.

⁶⁰ Viz § 79a tr. řádu v posledním znění

6 ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Při hodnocení současného stavu a návrhů opatření na zlepšení ve věci odhalování, prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, které spadají do věcné příslušnosti GIBS, bylo vycházeno z řízených rozhovorů níže uvedených čtyř osob, které mají odborné praktické zkušenosti s problematikou:

1. Státní zástupce - pozici zastává 15 let, speciálními subjekty se zabývá 14 let (pozn. autora - specializované oddělení zaměřené na speciální subjekty na MSZ a KSZ vzniklo až v roce 2016).
2. Příslušník GIBS – vyšetřovatel, u GIBS služebně zařazen 5 let, předtím služebně zařazen 10 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ), odbor korupce.
3. Příslušník GIBS – vyšetřovatel, u GIBS služebně zařazen 6 let, předtím služebně zařazen 15 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ).
4. Příslušník Policie ČR – vyšetřovatel, služebně zařazen 10 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ), 4 roky odbor korupce na tomto útvaru.

Dále bylo vycházeno i z autorových vlastních poznatků a zkušeností, které nabyl v rámci svého současného a minulého služebního zařazení u bezpečnostních sborů.

Předem nutno poznamenat, že ne ve všech otázkách byla mezi dotazovanými nalezena shoda, bylo proto vycházeno z většinového názoru.

Osobám byly v rámci řízeného rozhovoru položeny tyto otázky:

1. Jak dlouho působíte na pozici státního zástupce? Jak dlouho působíte jako státní zástupce na oddělení kriminality speciálních subjektů?
2. Jak dlouho působíte na GIBS? Na jaké pozici? (vyšetřovatel, operativec, vedoucí funkce)

3. Jak dlouho jste či byl (a) služebně zařazen (a) u policejního orgánu ÚOKFK SKPV (NCOZ SKPV)? Na jakém odboru? Na jaké pozici (vyšetřovatel, operativec, vedoucí funkce)?
4. Jsou dle Vašeho názoru příslušníci bezpečnostních sborů více odolní či naopak více náchylní ke korupčnímu jednání oproti civilním osobám a proč?
5. Jsou současná preventivní protikorupční opatření v bezpečnostních sborech dostačující?
6. Dle některých názorů je nejúčinnější prevencí účinná represe. Jsou současná represivní opatření dostatečná?
7. Považuje etické kodexy bezpečnostních sborů za přínosné protikorupční opatření?
8. Jak velký vliv mají dle Vašeho názoru etické kodexy bezpečnostních sborů na snížení korupčního jednání příslušníků?
9. U kterého z bezpečnostních sborů vnímáte největší korupční rizika a proč? (Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Celní správa ČR)
 10. Příslušníci a občanští zaměstnanci, kterého bezpečnostního sboru (Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Celní správa ČR) se dle Vašeho názoru dopouští nejmírnější či naopak nejzávažnější formy korupce? Jestliže to lze, vysvětlíte proč.
11. Zaznamenal (a) jste u příslušníků některého z uvedených bezpečnostních sborů vyšší míru sofistikovanosti páchané korupční trestné činnosti?
12. Považoval (a) byste za přínosný vznik speciálního státního zastupitelství pro boj s korupcí – tzv. protikorupční speciál?
13. Považujete mezinárodní smlouvy a úmluvy o korupci za přínosné protikorupční opatření a proč?
14. S ohledem na Vaši dosavadní praxi, můžete uvést, užití jakých konkrétních právních nástrojů považujete ve Vámi zpracovávaných „korupčních případech“ za zásadní?

15. V čem spatřujete největší problémy související s problematikou odhalování a objasňování korupce příslušníků bezpečnostních sborů?
16. Spatřujete problém v nedostatečném využívání současných ustanovení právních předpisů?
17. Spatřujete problém v případné nezkušenosti, nízké odbornosti či pasivitě příslušníků GIBS?
18. Jaký je Váš názor na případné znovuzavedení ustanovení o zvláštní účinné lítosti u tr. činu podplacení a tr. činu nepřímého úplatkářství ve vztahu ke korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů?
19. Ve vztahu ke korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, jaký je Váš názor na institut dočasného odložení trestního stíhání dle ust. § 159c tr. řádu a na něj případně navazující institut rozhodnutí o nestíhání podezřelého dle ust. § 159d tr. řádu?
20. Považujete za přínosné ve vztahu ke korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů ustanovení o spolupracujícím obviněném dle § 178a tr. Řádu?
21. Jaký je Váš názor na zkoušku spolehlivosti dle z. č. 341/2011 Sb., o GIBS jako právního nástroje pro odhalování, objasňování a preventivního opatření proti korupci, kdy i část právní veřejnosti ji vnímá jako kontroverzní s ohledem na možnou policejní provokaci?
22. Jsou současné právní předpisy a nástroje, kterých lze využívat v boji proti korupci v bezpečnostních sborech, dostatečně účinné a proč?
23. Chybí dle Vašeho názoru v současných předpisech nějaký právní nástroj, který by pomohl minimalizovat korupční trestnou činnost příslušníků bezpečnostních sborů? V případě že ano, vyjádřete se prosím.
24. Pomohlo by k minimalizaci korupční trestné činnosti nějaké další opatření, ať již preventivní či represivní? V případě že ano, vyjádřete se prosím.
25. Je ještě něco, co nebylo zmíněno, ale považujete to za důležité k tématu uvést?

Z obdržených odpovědí a získaných informací lze konstatovat následující.

Příslušníci bezpečnostních sborů při nástupu do služebního poměru procházejí psychotesty, i z tohoto důvodu by měli být oproti běžné populaci více odolní vůči korupčním nabídkám, navíc se musí jednat o tzv. bezúhonné občany. Na druhou stranu korupční rizika spojená s výkonem funkce jsou v jejich případě vyšší, a to vzhledem k jejich specifickému postavení a s ním souvisejícími pravomocemi, tedy mocí, kterou ze zákona v některých situacích disponují vůči ostatním osobám. Každá profese je také malým sociálním vzorkem celé společnosti. Tedy jaká je společnost, takoví jsou i příslušníci bezpečnostních sborů. Někdo zastává názor, že uplatitelný je každý, tedy i příslušníci bezpečnostních sborů, záleží pouze na výši úplatku.

Co se týká preventivních protikorupčních opatření, tato jsou u bezpečnostních sborů dostatečná či spíše dostatečná, avšak i dostatečně nastavená preventivní opatření nedokáží nikdy stoprocentně zamezit korupčnímu selhání. V rámci působení vnější služby u policie by bylo vhodné zavést opatření na obligatorní použití osobních kamer příslušníků. Shoda byla nalezena u otázky etických kodexů, na ty je nahlíženo dotazovanými skepticky. Etické kodexy jsou považovány pouze za jakési stavovské minimum, nelze jim přikládat větší význam, mnohdy nejsou ani považována za protikorupční opatření a v zásadě nemají vliv na páchání korupční trestné činnosti.

Shoda byla nalezena i v případě názoru na represivní opatření. Trestní sankce jsou dostatečné, navíc je nutno vzít v úvahu, že příslušník bezpečnostního sboru je v případě spáchání úmyslného trestného činu mimo „standardní“ sankci vždy propuštěn ze služebního poměru a především ztrácí nárok na výsluhové nároky dle ust. § 155-168 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, tedy celková sankce se tak stává mnohem tvrdší než u civilních osob.

Největší korupční rizika jsou vnímána u Vězeňské služby ČR a Police ČR, je to dáno agendou, kterou zpracovávají. U policie se jedná především o řešení dopravních přestupků, a také z uvedených sborů rozhoduje o nejzávažnějších věcech a vede trestní řízení v rozsáhlých hospodářských případech, policisté rovněž mají přístup k zájmovým informacím, které mohou být důvodem ke spáchání korupčního jednání. U Vězeňské služby ČR je rizikové prostředí, které

působí na příslušníky, neboť se pohybují a jednají se závadovými osobami. Navíc samotné vězeňství je uzavřený systém často fungující podle vlastních nepsaných pravidel, je zde potenciál „zobchodovat“ lidskou svobodu, tedy jednu z nejvyšších hodnot či alespoň míru jejího omezení. Korupčního trestněprávního jednání se dopouští příslušníci VS ČR především v souvislosti s pronášením nepovolených věcí do věznice, zejména mobilních telefonů a drog. Dále i souvislosti s udílením kázeňských trestů a kázeňských odměn, které mají vliv nejen na případné rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného. Největší míra sofistikovanosti při páchání korupční trestné činnosti je pak vnímána u policie, neboť policisté znají metody práce v trestním řízení, dokáží tedy lépe maskovat trestnou činnost, případně ničit důkazy. Úloha celníků je se vstupem do Schengenského prostoru oproti minulosti vnímána výrazně menší.

Shoda byla nalezena i u otázky případného vzniku speciálního státního zastupitelství pro boj s korupcí – tzv. protikorupčního speciálu, o kterém bylo v minulosti uvažováno. Tento se jeví jako nadbytečný, je plně dostačující, když nejzávažnější kauzy budou nadále dozorovány oběma Vrchními státními zastupitelstvími.

Ve věci mezinárodních smluv, tyto se jeví jako vhodné protikorupční nástroje, mají svůj význam, neboť nastavují určitý standard na úrovni mezinárodní trestní politiky, k boji proti korupci nepochybně přispívají. Lze zmínit např. Trestněprávní úmluvu o korupci č. 70/2002 Sb. m. s., kterou je Česká republika vázána, apod., přičemž s odkazem na tyto smlouvy může policejní orgán GIBS využívat i takové operativní prostředky, které by jinak nemohly být využity z důvodu nízké trestní sazby prověřovaného či vyšetřovaného tr. činu (viz. např. § 88 tr. řádu).

Jako nejúčinnější nástroje trestního řádu při boji proti korupci byly vyhodnoceny instituty předstíraný převod dle § 158c tr. řádu, odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle § 88 a § 88a tr. řádu a především sledování dle ust. § 158d odst. 2, odst. 3 tr. řádu, obzvláště pak vhodně umístěný prostorový odposlech.

Jako největší problémy při odhalování a objasňování korupční trestné činnosti je vnímána latence, taktéž sofistikovanost jednání pachatelů, kteří jsou znalí prostředí a postupů. Problémem nadále zůstává skryté prověřování příslušníků

police, které mnohdy vyžaduje spolupráci s vedením PČR. Zároveň i současná oprávnění GIBS ve vztahu k přístupům do evidencí dalších bezpečnostních sborů jsou dlouhodobě nedostatečná a právě zde je určitě prostor pro optimalizaci.

Opětovná shoda nastala v názoru na dostatečné a vhodné využívání současných ustanovení právních předpisů, zde není vnímán problém. Problém není vnímán ani v případné nezkušenosti, malé odbornosti či pasivitě příslušníků GIBS.

Dotazovaní nejsou zastánci případného znovuzavedení ustanovení o zvláštní účinné lítosti u tr. činu podplacení dle § 332 tr. zákoníku a tr. činu nepřímého úplatkářství dle § 333 tr. zákoníku ve vztahu ke korupční činnosti příslušníků bezpečnostních sborů. Stávající úprava je považována za dostačující. Navíc by existovalo riziko zneužití tohoto institutu. Na druhou stranu by však mohl zvýšit ochotu oznamovat korupci, v případě znovuzavedení však může být zjevným limitem (rozdílně od někdejšího institutu účinné lítosti) omezení na pouhý slib úplatku (nikoli tedy, pokud již došlo k jeho předání).

Naprostá shoda nastala u posouzení institutu dočasného odložení trestního stíhání dle § 159c tr. řádu a na něj případně navazující institut rozhodnutí o nestíhání podezřelého dle § 159d tr. řádu. Výše uvedené je považováno za přínosné ustanovení, avšak záleží na konkrétní kauze a okolnostech korupčního jednání.

Za přínosné je také považováno ustanovení o spolupracujícím obviněném dle § 178a tr. řádu. Avšak je nutné pečlivě posoudit všechny okolnosti i motivaci takové osoby.

V případě zkoušky spolehlivosti dle § 2 odst. 3 zákona č. 341/2011 Sb, o GIBS, tuto lze považovat přínosný nástroj, byť odbornou veřejností jsou zkoušky někdy vnímány kontroverzně. Např. v článku Doc. JUDr. Eduarda Bruny, Ph.D., uvedeném v Bulletinu advokacie 3/2019, s. 24, se autor zamýšlí nad policejními provokacemi, kdy dle jeho názoru mezi provokativní postupy patří i nechvalně známé zkoušky spolehlivosti. Kontroverznost však není na místě. Při správném provedení a dokumentaci se jedná o zákonné a správné oprávnění, které však slouží pouze k otestování příslušníků, u kterých je dáno podezření z protiprávního

jednání, výsledky zkoušky spolehlivosti nelze použít pro trestní řízení. Právě pro svou provokativní podstatu není v praxi používána jako trestněprávní institut.

Dále je zastáván shodný názor týkající se současných právních předpisů a nástrojů, kterých lze využívat v boji proti korupci v bezpečnostních sborech. Tyto jsou považovány za dostačující. Dotazovanými osobami nebyl navržen případný nový nástroj, který by pomohl minimalizovat korupční trestnou činnost příslušníků bezpečnostních sborů.

ZÁVĚR

Korupční trestněprávní jednání je specifické. Oproti jiným trestněprávním jednáním se značí především vysokou mírou latence, neboť z pochopitelných důvodů podplácející ani příjemce úplatku nemají zájem na jeho oznámení, tedy až na výjimky se nejedná o takový trestný čin, ve kterém by byla personifikována oběť. Takovou výjimkou může být např. neúspěšný uchazeč o veřejnou zakázku v případě tr. činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle § 256 tr. zákoníku. Vysoká míra latence taktéž vede ke značným obtížím při vyhledávání, objasňování, dokazování a trestání korupčních jednání. Skutečný počet spáchaných korupčních trestných činů tak nelze ani spolehlivě zjistit. Je však odhadováno, že počet oznámených korupčních trestných činů je několikanásobně nižší než počet skutečný. Odhalit a objasnit takové jednání nebývá pro policejní orgán jednoduché. V případě, že se korupčního chování dopouští příslušník bezpečnostních sborů, je objasnění takové věci ještě náročnější. Především v případě policistů, kteří jsou jednak znalí policejních postupů a taktiky, jejich trestněprávní jednání bývá proto mnohdy sofistikovanější, jednak dokáží lépe zahladit stopy. Navíc mají často velmi dobrou znalost kriminálního prostředí a vyšší právní povědomí.

Boj proti korupci v bezpečnostních sborech je možné rozdělit do tří částí. První částí jsou preventivní opatření, druhou částí je vlastní trestní řízení, které je vedeno především policejním orgánem GIBS, ale i dalšími OČTŘ, třetí částí jsou pak represivní opatření. Opětovně je však třeba poznamenat, že níže se jedná o zhodnocení stavu a případné návrhy na zlepšení vychází ze subjektivních pocitů osob, které mají ze své praxe s bojem proti korupci zkušenosti. Jejich názory a návrhy se tak nemusí shodovat s většinovou odbornou veřejností.

V rámci preventivních opatření se často hovoří o protikorupčních programech a etických kodexech. Dle provedených zjištění je však těmto přikládán větší význam než je jejich skutečný dopad na snížení korupčního jednání. Nebyla zjištěna ani konkrétní statistika, která by reálný dopad dokládala. Především co se týká etických kodexů, které má každý bezpečnostní sbor, k těmto je nutno přistupovat skepticky. Jedná se pouze o jakési stavovské minimum, jak by se měl příslušník ve službě i mimo ní chovat, ale reálně mají menší vliv na korupční chování

příslušníků, než je jim přisuzován. Jako vhodnější preventivní opatření se jeví analyzovat jednotlivá korupční rizika u každého z bezpečnostních sborů, kdy podkladem pro tuto analýzu by byla například statistická data páchané korupční činnosti. Jestliže například ze statistických údajů uvedených ve výroční zprávě GIBS vyplývá, že ke korupci dochází u příslušníků PČR při řešení dopravních přestupků, jeví se jako vhodné řešení vybavit tyto příslušníky osobními kamerami s obligatorní povinností zaznamenat na kamerový záznam každé jednání s přestupcem. Jako další korupční riziko bylo např. u Vězeňské služby ČR uváděno „vězeňské prostředí“, které působí na tam sloužící příslušníky. Tedy ten, kdo se pohybuje mezi závadovými osobami, které mají tzv. morální laťku nastavenou jinde oproti běžné populaci, navíc se jedná o uzavřený systém, který existuje podle vlastních pravidel, takový příslušník pak může snadněji podlehnout korupčním tlakům.

Jak v rámci preventivních, tak i represivních opatření však nebyly zjištěny zásadní nedostatky. Spíše bylo konstatováno, že jakékoliv preventivní opatření není dokonalé a ten příslušník, který se bude chtít dopustit korupce, tak se jí dopustí. Zrovna tak ho neodradí hrozba represivních opatření a sankcí, které mu za spáchání korupčního jednání hrozí. Tyto sankce jsou navíc oproti civilním osobám mnohem důraznější, neboť korupční trestný čin je vždy úmyslný a za tento musí být příslušník propuštěn ze služebního poměru v souladu s § 42 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, navíc v případě, že vykonával službu minimálně 15 let, ztrácí nárok na výsluhový příspěvek v souladu s § 157 výše uvedeného zákona. Tedy mimo standardní trestní sankci, kterou by byla postižena civilní osoba, je potrestán navíc propuštěním ze služebního poměru bez nároku na výsluhový příspěvek.

Jako přínosné opatření proti korupci v bezpečnostních sborech je vnímána zkouška spolehlivosti dle § 41 zákona č. 341/2011 Sb., o GIBS, a to přestože v souvislosti se zkouškami spolehlivosti se i mezi odbornou veřejností hovoří o kontroverznosti. Dle provedených řízených rozhovorů však kontroverznost není na místě. Jedná se pouze o jakýsi nástroj k otestování příslušníků. Jako teoretický nástroj je zkouška vnímána pozitivně, v jejím praktickém využití je však prostor ke zlepšení. Jak vyplývá ze statistických údajů uvedených ve výročních zprávách

GIBS za období 2020-2022, z ročně provedených cca šedesáti zkoušek je zjištěno pouze jedno až dvě protiprávní jednání, což se subjektivně jeví jako málo efektivní, když uvážíme, že jsou prováděny u příslušníků, u kterých je již dáno podezření z protiprávního jednání.

Mezi nejúčinnější nástroje trestního řádu v rámci zadokumentování korupce jsou vnímány především operativně pátrací prostředky dle § 158c, § 158d a 158e tr. řádu, dále i užití institutu dle § 88 a § 88a tr. řádu. Častým problémem v případě trestního oznámení či jiného zjištění o trestněprávním jednání bývá, že oznamovatel informace o korupci sdělí policejnímu orgánu GIBS až poté, kdy k trestnému činu došlo, možnost tak zjistit a zajistit relevantní důkazy bývá značně ztížena, a to i proto, že využití výše uvedených institutů by nebylo přínosné. Tedy čím dříve se policejní orgán GIBS informace dozví, tím je větší šance zajistit důkazy a tedy i pravomocně odsoudit pachatele. Nejlépe se tak dokumentuje korupční jednání tzv. on-line, tedy v době, kdy využití výše uvedeného má smysl. Dotazované osoby uvedly, že jako nejzásadnější se ukázal zejména institut sledování dle § 158d/2,3 tr. řádu, obzvláště vhodně umístěný prostorový odposlech. Tento názor dokládá například rozsudek Okresního soudu v Liberci sp. zn. 1T 66/2022 ze dne 16. 9. 2022. Jedná se o věc, kterou vedl policejní orgán GIBS, kdy následně byli mimo jiné za úplatkářské trestné činy pravomocně odsouzeni dva celníci, kdy ve stručnosti, předali třetí osobě neveřejné informace vztahující se k plánovaným celním kontrolám v jejích hernách a úplatkem bylo jednak sponzorování sportovních aktivit celníka a jednak jako úplatek byly užitý drogy. V tomto trestním řízení byla právě trestná činnost zadokumentována mimo jiné užitím institutu dle § 88 tr. řádu a především sledování dle § 158d/2,3 tr. řádu. Avšak prokázat korupční jednání, ke kterému již došlo v minulosti, lze i bez využití výše uvedených institutů, i když prokázání je značně ztíženo. Uvést lze například trestní věc, kdy se policista pokusil prodat neveřejné informace z trestního řízení, za což požadoval úplatek ve výši 20 mil. Kč, policista v této věci již byl pravomocně odsouzen, viz rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6To 37/2021 ze dne 10. 1. 2022. Někdy se hovoří o korupci u policie, především u SKPV v souvislosti s účelovým trestním řízením. Tato problematika je však často přeceňována. Šance, že sám příslušník jako zpracovatel věci dokáže něco

ovlivnit, je málo reálná. Mechanismy jsou nastaveny dle názorů osob z praxe dostatečně tak, aby tomu bylo zamezeno. Příslušníci podléhají standardním kontrolním mechanismům, a to jak ze strany nadřízených funkcionářů, tak dozorového státního zástupce či soudce.

Jednou z úvah *de lege ferenda* ve věci korupční trestné činnosti, byla i úvaha o případném znovuzavedení institutu účinné lítosti u tr. činu podplacení a tr. činu nepřímého úplatkařství tak, jak tomu bylo v § 163 již neúčinného tr. zákona č. 140/1961 Sb. Jednalo se tak o jakousi motivaci pro ty, kteří byli o úplatek požádáni, a předmětný úplatek poskytl či pouze jen slíbili. Dále zde byly stanovené i další podmínky, kdy taková osoba musela učinit dobrovolné oznámení buď státnímu zástupci či policejnímu orgánu, a to bez zbytečného odkladu. Shoda v tomto ohledu však nalezena nebyla. Argumenty jsou pro i proti. Převládá však názor, že stávající právní úprava je dostatečná. Argumentem proti znovuzavedení je především nebezpečí zneužití tohoto institutu, protože jedna strana trestněprávního jednání by byla dekriminalizována. Na druhou stranu je pádný argument, že v případě znovuzavedení institutu, by mohla být jednak zvýšena ochota oznamovat korupční tr. činy příslušníků, jednak by mohla působit preventivně jako hrozba pro žadatele úplatku, kterým je rovněž příslušník bezpečnostního sboru. Dalším argumentem pro to, že stávající právní úprava je dostatečná, je i možnost užití institutu o dočasném odložení trestního stíhání dle § 159c tr. řádu. Dle tohoto paragrafu rozhodne policejní orgán o dočasném odložení tr. stíhání podezřelého i z trestného činu podplacení dle 332 tr. zákoníku či nepřímého úplatkařství dle § 333 odst. 2 tr. zákoníku, pokud podezřelý poskytl nebo slíbil úplatek jen pro to, že byl o to požádán. Také jako v předchozím případě, musí o tom učinit dobrovolně a bez zbytečného odkladu oznámení buď státnímu zástupci, nebo policejnímu orgánu. Je zde také navíc obligatorní podmínka, taková osoba musí vypovídat pravdivě o všech skutečnostech, které jsou jí známy, a to jak v rámci přípravného řízení, tak i před soudem. Na tento institut navazuje i další institut o nestíhání podezřelého dle § 159d tr. řádu.

Dalším z návrhů ke snížení korupčního chování, který je vnímán pozitivně, je institut spolupracujícího obviněného dle 178a tr. řádu. Nicméně i v tomto případě existují určité limity, kdy institut lze využít. Především je zde nutná podmínka

uvedená v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu, tedy musí se jednat o zločin spáchaný organizovanou skupinou. Dále obviněný, který požaduje být označen za spolupracujícího, je vždy v nejistotě, která může ovlivnit jeho ochotu spolupracovat. Tato nejistota je dána jednak ochotou státního zástupce označit ho spolupracujícího obviněného, dále i ochotou soudu uložit takovému obviněnému nižší trest. V praxi lze institutu využít jen tehdy, když obviněný, mimo splnění obligatorních podmínek, vnímá důkazní situaci jako dostatečně silnou.

Závěrem lze konstatovat, že osoby z praxe považují současné právní nástroje a předpisy na úseku boje proti korupci v bezpečnostních sborech za dostatečné.

SEZNAM ZKRATEK

BIS	Bezpečnostní informační služba
ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství
MV	Ministerstvo vnitra
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
PČR	Policie ČR
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
TI	Transparency International
ÚOKFK	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV
ÚSČ	Útvar speciálních činností SKPV
ÚZČ	Útvar zvláštních činností SKPV
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
VS ČR	Vězeňská služba ČR

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

(A) Komentáře, učebnice, monografie, sborníky

ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha: PA ČR, 2022. ISBN 978-80-7251-532-5.

BÍLEK, Ivan. *Publikace Generální inspekce bezpečnostních sborů*. 2013

DRAŠTÍK, Antonín, FREMR, Robert, DURDÍK, Tomáš, RŮŽIČKA, Miroslav, SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-791-1.

GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. vydání. Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-838-9.

HRUDKA, Josef. *Zkouška spolehlivosti v prostředí Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR*. 1. vydání. Praha: PA ČR v Praze, 2017. ISBN-978-80-7251-476-2.

HRUDKA, Josef a VANGELI, Benedikt. *Zkouška spolehlivosti: explikace, aplikace, efektivita*. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2014. ISBN-978-80-7251-415-1.

CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. ISBN80-7201-434-X.

TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Lobbing, nebo korupce?* Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-520-3.

SALVET, Ivo. *Kriminalita policistů České republiky*. Praha: Linde, 2011. ISBN978-80-7201-849-9.

SVATOŠ, Roman, KŘÍHA Josef a kol. *Korupce a další vybrané protispolečenské jevy v současné společnosti*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-87472-86-6.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.

ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., ISBN 978-80-7400-465-0.

ZÁVODSKÝ, Ondřej. *Výstup na vrchol korupce. Od obálek k národní prostituci*. Praha: Euromedia Group, 2020. ISBN 978-80-242-6787-6.

(B) Články v periodických publikacích

JALČ, Adrián. *Dynamika, stav a štruktúra korupcie v Slovenskej republike, jej porovnanie s okolitými štátmi*. Trestné právo. 2005, roč. 10, č. 1, s. 19

MARTINEC, Jakub. *Bezpečnostní sbory v českém systému služebního poměru*. Právní rozhledy. 2023, č. 5, s. 158.

PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Korupce v policii?* Kriminalistický sborník. 1998, č. 1, s. 51-52

SALVET, Leo. *Korupce v policii*. Policista. 2008, č. 7, příloha s. 1-3.

SALVET, Leo. *Instituce pro boj s policejní delikvencí – minulost, současnost a budoucnost*. Policista. 2008, č. 10, s. 7-8.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Dimenze korupčního jednání policistů*. Security magazín. 2006, č. 5, s. 56-57.

KARABEC Zdeněk. *Použití agenta proti organizovanému zločinu*. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224

(C) Vysokoškolské práce:

HÁDEK, Jakub. *Specifika korupce z pohledu trestního práva*. Brno: Katedra trestního práva, Masarykova univerzita v Brně. Diplomová práce, 2020.

HRDINA, Štěpán. *Zkouška spolehlivosti – prostředek kontroly sui generis*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Bakalářská práce, 2022.

JEDLIČKOVÁ, Lenka. *Korupce – kriminologický pohled*. Praha: Katedra kriminologie PA v Praze. Diplomová práce, 2022.

JEŘÁBKOVÁ, Denisa. *Zkouška spolehlivosti – prostředek kontroly sui generis*. Praha: Katedra policejních činností PA v Praze. Bakalářská práce, 2016.

KOTAPKA, Tomáš. *Vyšetřování korupce – vybrané problémy*. Praha: Katedra kriminalistiky PA v Praze. Diplomová práce, 2022.

KRÁKOROVÁ, Tereza. *Trestná činnost policistů*. Praha: Katedra bezpečnosti a práva, Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Bakalářská práce, 2019.

MANYCH, Jiří. *Generální inspekce bezpečnostních sborů – současné problémy*. Praha: Katedra policejních činností PA v Praze. Diplomová práce, 2017.

MELŠA, Jan. *Preventivní činnost Generální inspekce bezpečnostních sborů*. Praha: PA v Praze. Diplomová práce, 2017.

MICHÁLEK, Petr. *Bezpečnostní složky státu a zastavování vozidel*. Praha: Katedra kriminalistiky PA v Praze. Bakalářská práce, 2023.

RICHTER, František. *Analýza a vývoj činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů*. Praha: Katedra policejních činností PA v Praze. Diplomová práce, 2016.

TURNHOFER, Michal. *Úplatkářství a korupce*. Praha: Katedra trestního práva PA ČR v Praze. Diplomová práce, 2022.

VALÁŠEK, Ladislav. *Aktuální problémy metodiky vyšetřování korupce*. Praha: Katedra kriminalistiky PA v Praze. Diplomová práce, 2023.

(D) Internetové zdroje:

<https://www.beck-online.cz/>

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA ČR. Online. Dostupné z <https://www.bis.cz/o-nas/>

C. H. BECK. Článek. *Od ledna funguje Generální inspekce bezpečnostních sborů*. *Právní zpravodaj*. 1. 1. 2012. Online. Dostupné z <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview->

document.seam?documentId=nrptembrgjpaxa6s7ge&groupIndex=0&rowIndex=0[cit. 2023-11-25].

CELNÍ SPRÁVA ČR. Online. Dostupné z <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2022*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2022.pdf.

GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2021*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2021.pdf.

GIBS. *Výroční zpráva o činnosti GIBS za rok 2020*. Online. Dostupné z https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2020.pdf.

HZS ČR. Online. Dostupné z <https://www.hzscr.cz/clanek/postaveni-a-ukoly-postaveni-a-ukoly.aspx>.

MINISTERSTVO VNITRA. Článek Zpravodajství. *Inspekce ministra vnitra se stane Inspekcí Policie České republiky*. Online. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-inspekce-ministra-vnitra-se-stane-inspekci-policie-ceske-republiky.aspx>.

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Článek Zpravodajství. *Vláda schválila návrh zákona o inspekci bezpečnostních sborů*. Online. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21664313&doctype=ART>.

POLICIE ČR. Online. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>.

POLICIE ČR. Online. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. Online. Dostupné z <https://www.transparency.cz/co-je-to-korupce/>.

ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE ČR. Online. Dostupné z <https://www.uzsi.cz/kdo-jsme.html> a <https://www.uzsi.cz/co-delame.html>.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Online. Dostupné z <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>.

(E) Zákony:

Zákon č. 273/2008 Sb., o *Policii České republiky* v posledním znění

Zákon č. 221/1999 Sb., o *vojácích z povolání* v posledním znění

Zákon č. 361/2003 Sb., o *služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů* v posledním znění

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Zákon č. 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění

Zákon č. 341/2011 Sb., o *Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů* v posledním znění.

Zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění.

Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod* v posledním znění.

Zákon č. 320/2015 Sb., o *Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění

Zákon č. 17/2012 Sb., o *Celní správě České republiky* v posledním znění

Zákon č. 555/1992 Sb., o *Vězeňské službě a justiční stráží ČR* v posledním znění.

Zákon č. 153/1994 Sb., o *zpravodajských službách ČR* v posledním znění.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o *bezpečnosti ČR* v posledním znění

Trestněprávní úmluva o korupci č. 70/2002 Sb. m. s.

(F) Právní předpisy:

Usnesení vlády ČR ze dne 29.6.2011 č. 497 *k návrhu zákona o GIBS a změně souvisejících zákonů*

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6To 37/2021 ze dne 10.1.2022

Rozsudek Okresního soudu v Liberci sp. zn. 1T 66/2022 ze dne 16.9.2022

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 291/03 ze dne 6.6.2006

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 597/99 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 18, nález č. 97, str. 345)

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 710/01 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 30, nález č. 100, str. 437)

Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3038/2007 ze dne 29.2.2008.

Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 789/06 ze dne 27.9.2007

Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 402/05 ze dne 8.11.2005

Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 362/06 ze dne 1.11.2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2014 ze dne 25.9.2014

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 1106/2013 ze dne 16.1.2014

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 497/2012 ze dne 27.6.2012

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva sp. zn. 25829/94 ze dne 9.6.1998

PŘÍLOHY

Byl proveden řízený rozhovor se čtyřmi níže uvedenými osobami:

1. Státní zástupce - pozici zastává 15 let, speciálními subjekty se zabývá 14 let (pozn. - specializované oddělení zaměřené na speciální subjekty na MSZ a KSZ vzniklo až v roce 2016).
2. Příslušník GIBS – vyšetřovatel, u GIBS služebně zařazen 5 let, předtím služebně zařazen 10 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ), odbor korupce.
3. Příslušník GIBS – vyšetřovatel, u GIBS služebně zařazen 6 let, předtím služebně zařazen 15 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ).
4. Příslušník Policie ČR – vyšetřovatel, služebně zařazen 10 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ), 4 roky odbor korupce na tomto útvaru.

Řízený rozhovor

Studuji Policejní akademii a v současné době píši bakalářskou práci na téma „*Korupční trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů*“.

S ohledem na Vaše odborné a praktické znalosti si Vás zdvořile dovoluji požádat o zodpovězení níže uvedených otázek, přičemž z Vašich odpovědí bude v bakalářské práci zpracován závěr s cílem navrhnout opatření ke snížení korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů.

V případě že si to nepřejete, nebude nikde v bakalářské práci ani jejích přílohách uvedeno Vaše jméno a příjmení. Rád bych však uvedl alespoň Vaše služební či pracovní zařazení a délku praxe.

V případě, že byste na některou otázku nedokázal (a) odpovědět, tuto prosím vynechte.

Předem děkuji za Vaši ochotu a čas.

Osobám byly v rámci řízeného rozhovoru položeny tyto otázky:

Jak dlouho působíte na pozici státního zástupce? Jak dlouho působíte jako státní zástupce na oddělení kriminality speciálních subjektů?

Jak dlouho působíte na GIBS? Na jaké pozici? (vyšetřovatel, operativec, vedoucí funkce)

Jak dlouho jste či byl (a) služebně zařazen (a) u policejního orgánu ÚOKFK SKPV (NCOZ SKPV)? Na jakém odboru? Na jaké pozici? (vyšetřovatel, operativec, vedoucí funkce)

1. Jsou dle Vašeho názoru příslušníci bezpečnostních sborů více odolní či naopak více náchylní ke korupčnímu jednání oproti civilním osobám a proč?
2. Jsou současná preventivní protikorupční opatření v bezpečnostních sborech dostačující?
3. Dle některých názorů je nejúčinnější prevencí účinná represe. Jsou současná represivní opatření dostatečná?
4. Považuje etické kodexy bezpečnostních sborů za přínosné protikorupční opatření?
5. Jak velký vliv mají dle Vašeho názoru etické kodexy bezpečnostních sborů na snížení korupčního jednání příslušníků?
6. U kterého z bezpečnostních sborů vnímáte největší korupční rizika a proč? (Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Celní správa ČR)
7. Příslušníci a občanští zaměstnanci, kterého bezpečnostního sboru (Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Celní správa ČR) se dle Vašeho názoru dopouští nejmírnější či naopak nejzávažnější formy korupce? Jestliže to lze, vysvětlete proč.
8. Zaznamenal (a) jste u příslušníků některého z uvedených bezpečnostních sborů vyšší míru sofistikovanosti páchané korupční trestné činnosti?
9. Považoval (a) byste za přínosný vznik speciálního státního zastupitelství pro boj s korupcí – tzv. protikorupční speciál?

10. Považujete mezinárodní smlouvy a úmluvy o korupci za přínosné protikorupční opatření a proč?
11. S ohledem na Vaši dosavadní praxi, můžete uvést, užití jakých konkrétních právních nástrojů považujete ve Vámi zpracovávaných „korupčních případech“ za zásadní?
12. V čem spatřujete největší problémy související s problematikou odhalování a objasňování korupce příslušníků bezpečnostních sborů?
13. Spatřujete problém v nedostatečném využívání současných ustanovení právních předpisů?
14. Spatřujete problém v případné nezkušenosti, nízké odbornosti či pasivitě příslušníků GIBS?
15. Jaký je Váš názor na případné znovuzavedení ustanovení o zvláštní účinné lítosti u tr. činu podplacení a tr. činu nepřímého úplatkářství ve vztahu ke korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů?
16. Ve vztahu ke korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, jaký je Váš názor na institut dočasného odložení trestního stíhání dle ust. § 159c tr. řádu a na něj případně navazující institut rozhodnutí o nestíhání podezřelého dle ust. § 159d tr. řádu?
17. Považujete za přínosné ve vztahu ke korupční trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů ustanovení o spolupracujícím obviněném dle § 178a tr. řádu?
18. Jaký je Váš názor na zkoušku spolehlivosti dle z. č. 341/2011 Sb., o GIBS jako právního nástroje pro odhalování, objasňování a preventivního opatření proti korupci, kdy i část právní veřejnosti ji vnímá jako kontroverzní s ohledem na možnou policejní provokaci?
19. Jsou současné právní předpisy a nástroje, kterých lze využívat v boji proti korupci v bezpečnostních sborech, dostatečně účinné a proč?
20. Chybí dle Vašeho názoru v současných předpisech nějaký právní nástroj, který by pomohl minimalizovat korupční trestnou činnost příslušníků bezpečnostních sborů? V případě že ano, vyjádřete se prosím.

21. Pomohlo by k minimalizaci korupční trestné činnosti nějaké další opatření, ať již preventivní či represivní? V případě že ano, vyjádřete se prosím.

22. Je ještě něco, co nebylo zmíněno, ale považujete to za důležité k tématu uvést?

Byly získány níže uvedené odpovědi:

Státní zástupce - pozici zastává 15 let, speciálními subjekty se zabývá 14 let (pozn. autora - specializované oddělení zaměřené na speciální subjekty na MSZ a KSZ vzniklo až v roce 2016).

1. Dle mého názoru je náchylnost ke korupčnímu jednání u příslušníků bezpečnostních sborů vyšší než u civilních osob, a to vzhledem k jejich specifickému postavení a s ním souvisejícími pravomocemi (tzn. moci, kterou ze zákona v některých situacích disponují vůči jiným osobám)

2. Nejsem si jist, jaká současná preventivní opatření jsou myšlena; nevím, jak je to s obligatorním vybavením příslušníků osobními kamerami a s povinností je zapínat, to bych považoval za velmi přínosné

3. Domnívám se, že ano, propuštění ze služebního poměru + eventuální trestní sankce považuji za dostačující, samozřejmě i taková hrozba není stoprocentně účinná (odrazující)

4.-5. Etické kodexy jsou takový deklaratorní soupis "stavovského minima", nepovažuji je za opatření, které nějak zásadně působí ke snížení korupčního jednání

6. Z daného výčtu vidím asi největší korupční riziko u VS ČR - věznice jsou uzavřený systém, kam zvenčí není příliš vidět, často fungující podle vlastních nepsaných pravidel; je zde potenciál "zobchodovat" lidskou svobodu, tj. jednu z nejvyšších hodnot či alespoň míru jejího omezení; ve výkonu vazby/ TOS se přitom mnohdy ocitají lidé s téměř neomezenými finančními možnostmi

7. Toto podle mě nelze zobecnit; závažné korupce se může zjevně dopustit příslušník kteréhokoli BS

8. Míra sofistikovanosti se dle mých zkušeností neodvívá od zařazení k tomu kterému BS, ale spíše je závislá na konkrétní osobě a jejím možnostem (kupříkladu přístup k zájmovým informacím, rozhodovací pravomoc...)
9. Osobně asi ano, ale rozhodně se nejedná o klíčový (nepostradatelný) nástroj v boji proti korupci
10. Samy o sobě mezinárodní smlouvy nelze považovat za protikorupční opatření, ale tím, že nastavují rámec (standard i na mezinárodní úrovni) trestní politiky v této oblasti, k boji proti korupci nepochybně přispívají
11. V mé dosavadní praxi se jako nejzásadnější ukázal zejména institut sledování dle § 158d/2, 3 TŘ (obzvláště vhodně umístěný prostorový odposlech)
12. Opatřování procesně použitelných (zejména přímých) důkazů
13. Nespatřuji
14. Zčásti
15. Za sebe bych byl pro
16. Tento institut považuji za potenciálně velmi přínosný pro zjišťování a objasňování této TČ, neboť by mohl zvýšit ochotu oznamovat korupční jednání páchané příslušníky BS; zjevným limitem však může být (rozdílně od někdejšího institutu účinné lýtosti) omezení na pouhý slib úplatku (nikoli tedy, pokud již došlo k jeho předání)
17. Dosud nemám zkušenost, potenciálně však ano
18. Zkoušku spolehlivosti právě pro její provokativní podstatu zcela vylučuji jako trestněprávní institut; pro odhalování rizik a pro rozhodnutí o přijetí adekvátních preventivních či personálních opatření ji však považuji za velmi přínosný nástroj
19. Mám za to, že ano, s výhradou poznámky k bodu 17.
- 20.-21. K minimalizaci samotného páchaní korupční TČ mně už nic nenapadá
22. Ne

Příslušník GIBS – vyšetřovatel, u GIBS služebně zařazen 6 let, předtím služebně zařazen 15 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ).

1. Procentuálně oproti běžné populaci určitě více odolní, procházejí psychotesty při nástupu do služebního poměru a jedná se o bezúhonné občany.
2. Spíše ano.
3. Určitě ano. Pokud někdo chce páchat, trest ho obvykle neodradí.
4. K této části jsem trochu skeptický. Za svoji kariéru jsem nepřikládal žádný zvláštní význam etickým kodexům.
5. Minimální.
6. Za mě jednoznačně Policie ČR – rozhoduje o nejzávažnějších věcech z uvedených sborů a vede trestní řízení i v rozsáhlých hospodářských tr. věcech.
7. Nejmírnější VV – týká se např. zlepšení podmínek při výkonu trestu, apod. Není takový prostor pro korupci. Nejvíce PČR, je dáno agendou, kterou řeší – přestupky, trestné činy. Úloha celníků je se vstupem do Schengenu výrazně menší, než dříve.
8. Určitě. U policistů, jelikož znají metody práce v tr. řízením a tím dokáží lépe maskovat tr. činnost, případně ničit důkazy.
9. Ne, postačí na nejzávažnější kauzy obě VSZ.
10. Určitě mají svůj význam, ale nedokáží posoudit.
11. Úkony dle trestního řádu – předstíraný převod, sledování osob a věcí, záznamy telekomunikačního provozu,...
12. Je obtížné skrytě prověřovat příslušníky bezpečnostních sborů. Nejzávažnější kauzy mnohdy vyžadují spolupráci s vedením PČR. Rovněž oprávnění daná GIBS ve vztahu k přístupům do evidencí dalších BS jsou dlouhodobě nedostatečná.
13. Ne.

14. Určitě ne. V současné době GIBS disponuje velmi zkušenými příslušníky.
15. Dle mého názoru je riziko zneužití tohoto institutu.
16. Jedná se o přínosné ustanovení, ale velmi záleží na konkrétní kauze a okolnostech korupčního jednání.
17. Ano, ale je nutné pečlivě zkoumat všechny okolnosti i motivaci takové osoby.
18. Při správném provedení a dokumentaci považuji za zákonné a správné oprávnění zejména k otestování osob, u kterých je dáno podezření z protiprávního jednání a nelze využít postup dle tr. řádu.
19. Jsou podobně účinné jako vůči pachatelům z řad civilních osob.
20. Ne.
21. Žádné mě nenapadá.
22. Ne.

Příslušník GIBS – vyšetřovatel, u GIBS služebně zařazen 5 let, předtím služebně zařazen 10 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ), odbor korupce.

1. Ne, často je šance „dostat“ korupční nabídku nulová.
2. Ano.
3. Ano.
4. Ne, ani ostatní etické kodexy.
5. Nulové.
6. U všech tří jsou stejná – Policie ČR – možná korupce především u projednávání dopravních přestupků, u VS od rodinných příslušníků a ods. za pronášení věcí do věznic, u CS celní řízení, kde se jedná často o značně velké sumy.
7. Nelze specifikovat, viz předchozí odpověď.

8. Ne.
9. Rozhodně ne. Jednalo by opatření mimo systém, které by mohlo býti hůře kontrolovatelné.
10. Ano, na dodržování těchto opatření je mezinárodní tlak, bez tohoto tlaku by určitá opatření přijata nebyla.
11. Užití běžných norem trestního práva postačuje.
12. Větší skrytost korupce.
13. Ne.
14. Z části ano. U řady pracovníků, včetně těch na vedoucích funkcích.
15. Netřeba. Stávající úprava je plně dostačující.
16. Nemám s tím problém.
17. Ano.
18. Přínosné. Kontroverznost není na místě, výsledky nelze použít pro tr. řízení.
19. Dostačující, stejně jako kdekoli jinde.
20. Ne.
21. Ne.
22. Problematika korupčního jednání je často přeháněna, protože pokud pomineme braní úplatků, např. při řešení přestupků v dopravě, je šance, že příslušník BS sám „něco“ může bez kontroly ovlivnit, nereálná. Příslušníci BS podléhají běžným kontrolním mechanismům a např. v různých jimi vedených řízeních podléhají jak kontrole nadřízených, tak SZ a soudů.

Příslušník Policie ČR – vyšetřovatel, služebně zařazen 10 let u policejního orgánu Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (následně NCOZ), 4 roky odbor korupce na tomto útvaru.

1. Každá profese je malým vzorkem celé společnosti. Jaká je společnost, takové máme příslušníky bezpečnostních sborů. Kdysi mi jeden profesor

sociologie řekl, že uplatitelný je každý. Každý má ale jinak vysokou laťku. Na jednoho platí peníze, na druhého moc, na třetího děti, zdraví apod. Jako příklad mi uvedl sám sebe, kdy peníze i moc pro něj nic neznamenají. Kdyby za ním ale někdo přišel s tím, že má lék pro jeho těžce nemocné dítě a stačí, když udělá/neudělá nějakou věc a jeho dítěti bude lék poskytnut, zřejmě by asi selhal. To je ta laťka. Uchazeči o práci u bezpečnostních sborů musí mít nějaké předpoklady typu čest, smysl pro spravedlnost apod. – to si myslím, že je dělá odolnější vůči korupčnímu jednání oproti civilním osobám. To, že pak jednotlivec selže, je věc druhá.

2. Nemám přesné informace o protikorupčních opatřeních v bezpečnostních sborech, nicméně zastávám názor, že pokud někdo bude chtít podlehnout korupci, žádný systém opatření tomu nezabrání. Viz zmíněná laťka.
3. Nejsem zastáncem přílišné represe, která svazuje. Represe jako odstrašení je dobrá věc, ale v určitých mezích, takže za mě ano, současná represivní opatření jsou dostatečná.
4. Ano. Stačí, aby příslušník bezpečnostních sborů konal v rozporu s etickým kodexem a postih (mnohdy i s fatálními následky) je tu hned.
5. Problém vidím v tom, že je na ně kladen malý důraz, když jsou s nimi budoucí příslušníci bezpečnostních sborů seznamováni (zda-li vůbec) a možná i současní příslušníci nemají ponětí o následcích porušení etických kodexů.
6. Myslím si, že Vězeňská služba ČR. Důvodem je pak nejrizikovější závadové prostředí, které k tomu svádí. Být 24 hodin obklopen závadovými osobami (se 70% psychopaty), chce to skutečně velkou odolnost.
7. Pokud ke korupčnímu chování dochází (jsem optimista), tak si myslím, že nejčastěji je to u Vězeňské služby ČR – viz výše. Na dotaz nejmírnější a nejzávažnější formy korupce nedokážu odpovědět.
8. Ne.
9. Ne. Dle mého názoru současný stav plně postačuje.

10. Za přínosné je považuji minimálně z toho důvodu, že se k nim zavazují celá společenství a tím nastavují jakýsi standard optimálního chování a jednání příslušníků bezpečnostních sborů. V duchu „normální je nekrást“
11. Operativně pátrací prostředky, obecně.
12. Největším problémem určitě bude sofistikovanost jednání z důvodu znalosti daného prostředí a práce příslušníků bezpečnostních sborů – taktika a postupy odhalování (objasňování)
13. Ani ne tak ve využívání právních předpisů jako odhalování protiprávního jednání. Trestní řád i zákon o PČR poskytuje celou škálu ustanovení sloužící k odhalování (objasňování) trestné činnosti.
14. To určitě ne.
15. Nejsem příznivcem. A to z toho důvodu, že příslušníci bezpečnostních sborů by měli vyšší odolnost vůči korupčnímu jednání.
16. Jsou to legitimní ustanovení trestního řádu, tzn., plně je respektuji. Nemám nic proti jejich využívání.
17. Za přínosné je považuji pro všechny pachatele, včetně příslušníků bezpečnostních sborů.
18. Je to jeden z legitimních nástrojů. Myslím, že je dostatečně formulován tak, aby došlo k zamezení vzniku provokace. Souhlasím s ním. Oproti jiným státům, např. USA jsou u nás velice dobře nastaveny „mantinely“.
19. Pokud jsou správně a účelně využívány, tak určitě. Výsledkem jsou pak odsuzující rozsudky.
20. Nechybí.
21. Stávající systémy a opatření jsou dostatečné. Jen je potřeba je dostatečně vysvětlovat, apelovat, naslouchat potřebám a problémům příslušníků. Mnohdy se může příslušník bezpečnostních sborů dostat do problémů a ty pak řešit korupčním jednáním. Při tom by stačilo si popovídat a podat pomocnou ruku. Na druhou stranu „komu není rady, tomu není pomoci“.

22. Možná jen to, co bylo uvedeno v úvodu. Jaká je společnost, tací jsou i příslušníci bezpečnostních sborů. Mantinele chování a jednání nám jsou dány již v rodině, své kompetence pak rozšiřujeme ve škole i v zaměstnání, kde se dále formujeme. Jaké máme nadřízené, jaké máme kolegy, jaká je firemní kultura, to vše přispívá k tomu, zda se podvolím či odolám korupčnímu jednání. Motivace k odolání korupčnímu jednání je jak pozitivní, tak i negativní. Sebevětší represe nezabrání tomu, aby v závadovém prostředí se nepřijímaly vzory korupčního jednání, které jsou v něm zakořeněné.